

Tea Ojala

EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU RAUMALLA

Sosiaalialan koulutusohjelma

Ylempi AMK

2012

EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU RAUMALLA

Ojala, Tea
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi AMK
Maaliskuu 2012
Ohjaaja: Kumpulainen, Pasi
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 7

Asiasanat: ehkäisevä lastensuojelu, työkonferenssi, toimintatutkimus, Rauman kaupunki

Opinnäytetyön aiheena oli avata, kehittää ja mallintaa ehkäisevän lastensuojelun toimimista Raumalla. Tavoitteena oli ehkäisevän lastensuojelun vakiintuminen osaksi peruspalveluja, työn tietoiseksi tekeminen ja eri toimijoiden tutustuttaminen toisiinsa. Opinnäytetyö linkittyy vahvasti Pyhäjärvisuudun psykososiaalisten palvelujen kehittämissuunnitelmaan.

Nykyinen lastensuojelulaki painottaa ehkäisevän työn merkitystä. Myös Suomen hallituksen vuoden 2008 politiikkaohjelman painopisteenä on ehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen. Valtuusto hyväksyy ehkäisevän lastensuojelun tavoitteet kunnassa ja päättää miten ehkäisevää työtä kehitetään. Ehkäisevän työn johtaminen tulee kunnassa määrittää ja tehdä päätökset vastuhenkilöistä. Rauman kaupungissa ehkäisevää lastensuojelua ei johdeta eikä siihen ole olemassa budjettia. Ehkäisevän työn tekeminen ei ole määrätietoista ja yhteistyötä tulisi parantaa.

Opinnäytetyö toteutettiin toimintatutkimuksena. Toimintatutkimukselle on tyypillistä, että se pyrkii tekemään tutkimusta mahdollisimman lähellä käytäntöä. Menetelmänä oli työkonferenssi, joita järjestettiin kevään 2011 aikana kaksi. Työkonferenssin tavoitteena oli työmuotojen ja – mallien kehittäminen. Työkonferenssi auttaa eri toimijoita ymmärtämään toistensa toimintakulttuuria ja – tapoja. Sen tarkoituksena oli kehittää uusia lähestymistapoja ehkäisevän lastensuojelun toteuttamiseksi. Työkonferenssi perustuu yhteistoiminnan ajatukseen. Keskeisin kehittämistyön voimavara on paikallisten toimijoiden osaaminen ja luovuus.

Työkonferenssissa tehdyt kehittämissuunnitelmat olivat erinomaisia ideoita. Kuitenkin vain kahdessa neljästä ryhmästä oli kehittämissuunnitelmia viety konkreettisesti eteenpäin, kun asiasta tehtiin kysely syksyllä 2011. Mahdollisesti osasyynä kehittämisideoiden eteenpäin viemisen vähäisyyteen saattaa olla, että meneillään olevan Pyhäjärvisuudun psykososiaalisten palvelujen kehittämissuunnitelman vuoksi, monien työnkuvat saattavat tulevaisuudessa muuttua, joten halua kehittämiseen ei ehkä senkään vuoksi löytynyt. Eri toimijat tutustuivat toisiinsa ja saivat selkeämmän käsityksen toistensa työnkuvista.

PREVENTIVE CHILD PROTECTION IN RAUMA

Ojala, Tea

Satakunta University of Applied Sciences

Master's Degree in Social Services

March 2012

Supervisor: Kumpulainen Pasi

Number of pages: 40

Appendices: 7

Keywords: preventive child welfare, work conference, action research, Rauma town

The purpose of this thesis was to explore, develop and model how preventive child welfare operates in Rauma. Objectives were to establish preventive child welfare as a part of basic services, to inform about the work and to get the operators acquainted with each other. The thesis is strongly related to the developmental pilot project of psychosocial services in Pyhäjärvisseutu.

The current law of child welfare emphasizes the significance of preventive work. Also the focus of the Finnish government politics from 2008 emphasizes preventive work and early interference. The city council approves of the aims of preventive child welfare and decides how preventive work is improved. The leading of preventive work in town and persons in charge must be determined. Currently preventive child welfare is not supervised or budgeted in Rauma. Preventive work is not purposive and co-operation should be improved.

The thesis was executed as action research. It is typical for action research that research work is as close to practice as possible. The method used was work conferences which were organized twice during spring 2011. The aim of work conferences was to develop work forms and models. Work conferences assist several operators in understanding each other's operational cultures and customs. The aim was to develop new manners of approach to implement into preventive child welfare. Work conferences are based on cooperation. Central assets of development work are the knowhow and creativity of operators.

Excellent development plans were achieved in work conferences. An inquiry made in fall 2011 reveals though that only the ideas of two out of four groups had been concretely taken forward. A pilot project of psychosocial services is ongoing in Pyhäjärvisseutu which might lead to a change in job descriptions in the future. That might have reduced the willingness to take the ideas forward. Separate operators became acquainted with each other and the job descriptions became clearer.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN LÄHTÖKOHDAT RAUMALLA.....	6
2.1	Ehkäisevä lastensuojelu Raumalla	9
2.2	Ehkäisevän lastensuojelun hallinto	11
2.3	Ehkäisevä työ on kustannustehokasta	12
3	EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN KEHITTÄMISEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	12
4	TYÖKONFERENSSI KEHITTÄMISMENETELMÄNÄ	13
4.1	Toimintatutkimuksen lähtökohtia.....	13
4.2	Työkonferenssi toimintatutkimuksen työmuotona	15
4.3	Demokraattinen dialogi	16
4.4	Työkonferenssiin osallistujat, keitä kutsutaan ja miksi.....	18
5	TYÖKONFERENSSIN SOVELTAMINEN EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN KEHITTÄMISESSÄ RAUMALLA.....	19
5.1	Käytännön toteutus.....	21
5.2	Visiot ehkäisevästä lastensuojelusta Raumalla vuonna 2021.....	22
5.3	Esteet	25
5.4	Ratkaisut.....	28
5.5	Konkreettiset kehittämissuunnitelmat	31
6	KONKREETTISET TOIMENPITEET.....	32
6.1	Ryhmä 1: kehittämissuunnitelman toteutuminen	33
6.2	Ryhmä 2: kehittämissuunnitelman toteutuminen	33
6.3	Ryhmä 3: kehittämissuunnitelman toteutuminen	34
6.4	Ryhmä 4: kehittämissuunnitelman toteutuminen	35
7	TULOKSET JA TUNNELMAT	35
	LÄHTEET	39
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on avata, kehittää ja mallintaa ehkäisevän lastensuojelun toimimista Raumalla. Tavoitteena on ehkäisevän lastensuojelun vakiintuminen osaksi peruspalveluja, työn tietoiseksi tekeminen ja eri toimijoiden tutustuttaminen toisiinsa.

Työmuotona on työkonferenssi, jonka tavoitteena on työmuotojen ja – mallien kehittäminen. Työkonferenssi alkoi kiinnostaa itseäni ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnoissani, sillä koin mielekkääksi kehittämisen, jossa ovat mukana esimiestason lisäksi työntekijätaso. Myös päätöksen tekijöitä oli paikalla, joka on kehittämisessä tärkeää. Työkonferenssia on käytetty jonkin verran sosiaalialan kehittämisessä, mutta itse en ole aiemmin ollut sellaisessa mukana.

Järjestin kaksi iltapäivän mittaista työkonferenssia Rauman valtuustosalissa. Aiheena oli ehkäisevän lastensuojelun kehittäminen. Kutsuttuina olivat lastensuojelusuunnitelman mukaan ehkäisevää työtä tekevät tahot. Kiinnostusta ilmeni myös muilta sektoreilta ja heidät toivotettiin tervetulleiksi osallistumaan. Ensimmäiseen työkonferenssiin oli kutsuttu alustajaksi Remontti- hankkeen Länsi-Suomen kaste-ohjelman rakennekoordinaattori Tiina Ylä-Herranen. Osallistujat jaettiin neljään eri ryhmään demokraattisen dialogin perusmallin mukaan. Ryhmien osallistujat vaihtuivat läpi koko työkonferenssin. Viimeisten ryhmien tehtävänä oli konkreettisten toimenpiteiden suunnittelemisen lisäksi sopia ryhmän yhdyshenkilö. Sovimme, että syksyn aikana tiedustelen sähköpostitse konkreettisten suunnitelmien eteenpäin viemisestä.

Ehkäisevä työ ei ole kovin mediaseksikästä ja siksi sen kiinnostavuuden herättäminen on tärkeää, jotta kuntalaisilla, työntekijöillä ja päättäjillä olisi tiedossa ehkäisevän työn merkittävyys ja kustannustehokkuus. Ehkäisevä työ on saatava

näkyväksi ja sen monet hyvät puolet tulee saattaa ihmisten tietoon. Ilman tietoa ehkäisevästä työstä ei siihen ole mahdollisuutta saada tarvittavia määrärahoja eikä sen tekemistä arvosteta, jolloin sen resursointiin ei panosteta riittävästi. Ehkäisevällä työllä tulisi olla selkeästi nimetty esimies.

Opinnäytetyöni linkittyy vahvasti Pyhäjärvisuodun psykososiaalisten palvelujen kehittämispilottiin, josta jatkossa käytän lyhennettä Lanu – hanke. Lanu – hanke on Pyhäjärvisuodun psykososiaalisten palveluiden kehittämiseksi luotu pilotti. Hankkeen tavoitteena on asiakkaan osallisuuden lisääminen, varhainen tukeminen ja ennaltaehkäisyn painottaminen sekä palvelurakenteiden kehittäminen. Hankkeen yhtenä tärkeänä osana on perhepalvelukeskuksen saaminen Raumalle. Työkonferenssin aineistoa on jo käytetty hankkeen tarpeisiin. Työkonferenssien myötä sisäistä tietoa on jaettu niille, jotka ovat olleet työkonferensseissa läsnä. Ehkäisevän perhetyön työntekijät eivät esimerkiksi ole olleet Lanu- hankkeessa läsnä, mutta he ovat osallistuneet työkonferensseihin.

2 EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN LÄHTÖKOHDAT RAUMALLA

Nykyinen lastensuojelulaki on tullut voimaan 13.4.2007 ja siihen on tehty muutoksia 12.2.2010. Lastensuojelun keskusliiton ja sen jäsenjärjestöjen kartoituksen mukaan 2000-luvulla tehtyjä tutkimus- tai kehittämishankkeita ei ole julkaistu lastensuojelulain uudistuksen jälkeen. Kartoituksessa kehoitetaan paneutumaan erityisesti mm. ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja varhaisen puuttumisen alueille (Stakesin www-sivut 2010.) Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Vastuu lapsen hyvinvoinnista on vanhemmilla ja muilla huoltajilla. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 §, 2§.)

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Sillä myös tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa uudistetussa lastensuojelulaissa suunnitelmallista ja tavoitteellista lastensuojelun toimintamuotoa. Laissa halutaan tietoisesti ohjeistaa kaikki yhteiskuntatoimijat kansalaisista ylimpiin hallintoelimiin panostamaan ennalta ehkäisyyn lapsiväestön kaikkinaisen hyvinvoinnin ylläpidossa, turvaamisessa ja kehittämisessä. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta voidaan vähentää havaitsemalla varhain lasten ja nuorten huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmatilanteet sekä tarjoamalla jo peruspalveluissa perheille varhaista tukea. (Lastensuojelulaki 417/2007, 3 a §.)

Lasten hyvinvointia edistetään ja ongelmia ehkäistään monilla erilaisilla yhteiskunnallisilla toimilla. Kyse on lapsen elinympäristön turvallisuudesta ja esimerkiksi riittävistä mahdollisuuksista leikkiin ja muuhun virikkeelliseen toimintaan. Suuri vaikutus hyvinvointiin on sillä, millaisia lapsen arjen ympäristöt ovat. Päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut, koulu, harrastustoiminta tai muu lähiympäristö ja -yhteisöt vaikuttavat paljon lapsen kehitykseen vanhempien ohella. Monilla yhteiskunnallisilla päätöksillä on suora vaikutus lasten elämään. Liikenne- ja turvallisuuspolitiikan toteuttaminen tai vanhempien työssäkäyntiin liittyvät ratkaisut joko tukevat lasten mahdollisuuksia hyvään elämään tai kaventavat niitä. (Lastensuojelun käsikirja, 2011.)

Lastensuojelu käsitetäänkin laajasti lasten suojeluksi. Se ei ole yksin lastensuojeluviranomaisten toimintaa, vaan on nähtävä myös muita viranomaisia sekä kansalaisia. Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä. Lastensuojelulaissa määritellään, mitä lastensuojelu on. (Lastensuojelun käsikirja, 2011.)

Ehkäisevän lastensuojelun tulisi olla yksi painopistealue kunnan suunnitelmassa. Kunnan olisi hyvä määrittää ehkäisevän lastensuojelun palveluiden mittareita.

Tällaisia ovat esimerkiksi ehkäisevän tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan määrä ja ehkäisevän perhetyön määrä. Valtuusto myös päättää, miten ehkäisevää työtä kehitetään ja minkälaisia voimavaroja siihen osoitetaan eri vuosien talous- ja toimintasuunnitelmassa. (Kuntaliitto 2009, 3.)

Ehkäisevä työ on eettisesti vaativaa. Kun lapselle ja perheelle annetaan apua ja tukea ehkäisevänä työnä, voidaan tahattomasti leimata lapsia perheineen. Näin hyvää tarkoittava työ voi murentaa lapsen, hänen vanhempiensa ja sisarustensa oman arvontunnetta. Ehkäisevällä työllä voi olla myös ei-toivottuja vaikutuksia, jotka on hyvä ennakoida. Jokaisen onkin vastuullisesti ja asiakasta kunnioittavasti toimittava niin että puututaan mahdollisimman vähän lapsen ja perheen yksityiseen elämään, mutta taataan kuitenkin lapsen turvallinen kasvuympäristö. (Sosiaaliportin [www-sivut](http://www.sosiaaliportti.fi), 2010.)

Työntekijöille, kansalaisille ja asiakkaille on tärkeää tietää ehkäisevän lastensuojelutyön määritelmän lisäksi se, kenelle sitä kohdennetaan, miten työtä ohjeistetaan ja miten työ saadaan osaksi toimintakäytäntöjä. Tähän tarvitaan asiakastyötä tekevien, suunnittelijoiden ja päättäjien yhteistyötä. Monialainen ja rajoja ylittävä yhteistyö eri hallinnonalojen ja sektorien välillä on välttämätöntä, jotta ehkäisevä lastensuojelutyö palvelisi parhaiten lasten etua. Tälle yhteistyölle tulee olla rakenteita ja vakiintuneita toimintatapoja. (Sosiaaliportin [www-sivut](http://www.sosiaaliportti.fi), 2010.)

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto ovat yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehneet kansalliset laatusuosituksen, joiden tavoitteena on tukea arjen lastensuojelutyötä ja lapsi- ja perhelähtöistä toimintatapaa sekä varmistaa, että jokainen lapsi ja nuori saa ajoissa tarvitsemansa avun tai palvelun. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa kuntien ehkäisevä työ, lasten, nuorten ja perheiden varhainen tukeminen sekä lastensuojelutyön kustannustehokkuus. (Sosiaaliportin [www-sivut](http://www.sosiaaliportti.fi), 2010.)

Ehkäisevää lastensuojelua koskevat suositukset takaavat tietoa ja kynnyksettömiä palveluja perheille. Näitä voivat olla esimerkiksi palveluoppaat sekä perhekeskukset. Rauman kaupunki on mukana Lanu -hankkeessa, jossa kehitteillä on

perhepalvelukeskus. Oman opinnäytetyöni kautta olen osallistunut hankkeeseen ja opinnäytetyötäni on käytetty suunnittelussa.

Tutkimusjulkaisuja ehkäisevästä lastensuojelusta ei juurikaan ole. Aihetta on käsitelty ensisijaisesti yliopistojen pro gradu-tutkielmissa. Arja Haapaharju Vaasan yliopistosta on käsitellyt aihetta otsikolla: Ehkäisevä lastensuojelu ja kumppanuus: Tutkimus kumppanuuden mahdollisuudesta Seinäjoen ehkäisevässä lastensuojelussa (2010). Petra Laulaja Tampereen yliopistosta on tehnyt pro gradu - työnsä Laadullinen tutkimus ehkäisevästä lastensuojelusta Helsingin Sanomien lastensuojelua koskevassa keskustelussa vuosina 2008 - 2010. Laulajan mukaan ehkäisevään lastensuojeluun alettiin kiinnittää huomiota 1980-luvulla, jolloin huoli lasten hoidon ja kasvatuksen laiminlyönnistä, huostaan otettujen lasten määrän kasvusta, määrääikaisten työsuhteiden lisääntymisen vaikutuksesta lapsiin, lapsiperheiden köyhyyden lisääntymisen, väkivallan, sekä päihde- ja mielenterveysongelmien kasvoi. Ehkäisevän lastensuojelun ajankohtaisuudesta kertoo myös Suomen hallituksen politiikkaohjelma vuodelta 2008, jonka painopisteenä on ehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen. (Laulaja 2011, 8-16.)

2.1 Ehkäisevä lastensuojelu Raumalla

Rauman kaupungin lastensuojelusuunnitelma vuosille 2009 - 2012 tuo esiin, että lapsen tulee saada tukea riittävän varhain omaan kehitys- ja kasvuympäristöönsä. Tavoitteena on, että ongelmiin puututaan ennaltaehkäisevästi ja oikea-aikaisesti. Palveluiden tulisi olla kokonaisvaltaisia ja eri palvelusektorien rajat ylittävää. Lapsen kasvua ja kehitystä edistäviä palveluita ovat: neuvola, varhaiskasvatus, opetus, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, kulttuuri- ja vapaa-aika, järjestöt sekä seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö. Lapsen kasvua ja kehitystä tukevia palveluita ovat: aikuissosiaalityö, vammaistyö, Ylppö-toiminta (lastenpsykiatri terveydenhuollon työparina), perheasiat, nuorten vastaanottoryhmä, puheterapia, oppilashuolto ja erityisopetus, erityisvarhaiskasvatus sekä seurakunnan diakoniatyö. (Rauman kaupungin lastensuojelun suunnitelma 2009-2012, 6.)

Rauman lastensuojelusuunnitelman kehittämiskohteiksi ehkäisevän lastensuojelun osalta ovat nousseet lapsiperheiden kotipalvelu, huolen varhainen toteaminen ja varhainen puheeksiotto, päihdeongelman varhainen toteaminen ja puheeksiotto, mielenterveysongelmien varhainen toteaminen ja puheeksiotto (Rauman kaupungin lastensuojelun suunnitelma 2009 – 2011, 29-30).

Sosiaalityön osalta ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan aikuis- ja perhetyön alla. Toimintamalleja on niukasti. Tämä puute on noussut esiin työntekijätholta. Ehkäisevä lastensuojelu jää herkästi toteutumatta asiakastapaamisilla ja asiakkaan kanssa työtä tehdessä. Eri toimijoiden yhteinen näkemys asiasta lisäisi lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

Tarkastelin opinnäytetyöhöni liittyen Tampereen ja Porin kaupungin nettisivut ehkäisevän lastensuojelun osalta. Molemmissa kaupungeissa ehkäisevälle lastensuojelulle on oma sivunsa. Tampereen kaupungin sivulla kerrotaan mitä ehkäisevä lastensuojelu on ja miten sitä kunnassa on mahdollisuus saada. Tampereen kaupungin sivuilla kerrottiin, että perhetyö on asiakkaalle maksullista. Muut ehkäisevän lastensuojelun palvelut ovat perheille ilmaisia. Porin kaupungin sivulla kerrotaan yleisesti ehkäisevästä lastensuojelusta. Sivulla on linkki Kuntaliiton lastensuojelusuunnitelman laatimisen oppaaseen. Hyötyykö ehkäisevää lastensuojelua toivova lapsi, nuori tai perhe oppaasta? Porin kaupungin sivulla ei ole yhteystietoja palvelujen saamiseksi. Rauman kaupungin sivuilta löytyy tietoa ehkäisevästä perhetyöstä ja sen saamisedellytyksistä, mutta muuta tietoa ehkäisevästä perhetyöstä ei löydy. (Tampereen kaupungin www-sivut, 2011, Porin kaupungin www-sivut, 2011, Rauman kaupungin www-sivut, 2011.)

Kunnan on huolehdittava, että lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun asiantuntijat pystyvät antamaan konsultaatiota ehkäisevää lastensuojelua toteuttaville peruspalveluiden asiantuntijoille, esimerkiksi sopimalla yhteistyömuotoja, joita voivat olla säännöllisesti toistuvat info-tilaisuudet ja nimeämällä ne sosiaalityöntekijät, jotka antavat peruspalveluille konsultaatioapua. Heidän työaikansa tulee olla järjestetty siten, että riittävän konsultaation antaminen

puhelimitse, osallistumalla yhteisiin neuvotteluihin tai muulla tavoin mahdollistuu. Lastensuojelun tulee varmistaa, että konsultaation järjestämistapa on konsultaatiota tarvitsevien tahojen tiedossa. (Sosiaaliportin www-sivut, 2010.)

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jota toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto (Lastensuojelulaki 417/2007, 3§). Raumalla lapsen kasvua ja kehitystä korjaavat palvelut ovat psykiatria ja lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu (Rauman kaupungin lastensuojelun suunnitelma 2009 – 2011, 6).

2.2 Ehkäisevän lastensuojelun hallinto

Ehkäisevää työtä tulee kunnassa sen eri tasoilla johtaa. Ehkäisevän työn johtaminen on poikkihallinnollista ja tulisi olla erilaisia vastuuryhmiä ja työntekijöillä selkeä perustehtävä ja toimeksianto sekä sovitut voimavarat. Johtamisesta tulisi sopia nykyistä selkeämmin. Lastensuojelun keskusliitto ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia tekivät vuonna 2010 selvityksen uuden lastensuojelulain vaikutusta eri ammattiryhmien ehkäisevän lastensuojelun toimintatapoihin ja mahdollisuuksiin. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus- kirjan (Paavola ym. 2010, 16-21) kirjoittajien mukaan ehkäisevää lastensuojelua voisi johtaa sosiaalitoimen ulkopuolinen taho. On tärkeää, että osaamista ja yhteistä kehittämistä vahvistetaan. Koulutusta tulisi olla kaikille lasten kanssa työskenteleville ja tiedotus on tärkeää.

Ehkäisevän lastensuojelun tilanne ei tällä hetkellä ole Rauman kaupungissa kenenkään hallinnassa kokonaisuutena. Työtä tehdään eri tahoilla, mutta toisistaan tietämättä ilman määrätietoista suunnitelmaa. Sillä ole tarvittavaa esimiestä, joka määrittäisi ehkäisevään työhön käytettävän ajan ja resursoinnin. Mahdollisen perhepalvelukeskuksen myötä tilanteeseen saattaa tulla korjaus, mikäli asia nostetaan sen kehittämisvaiheessa riittävästi esiin.

2.3 Ehkäisevä työ on kustannustehokasta

Syrjäytymistä edistäviä toimenpiteitä pidetään yleensä kustannustehokkaina. Syrjäytymisen kustannukset voivat kohota yhden henkilön kohdalla jopa miljoonaan euroon silloin, kun syrjäytyminen tapahtuu jo nuoruusikäisenä. Syrjäytymisen ehkäisyn hyödyt perustuvat riskien kasautumisen ehkäisyyn. Riskien tunnistaminen ja ehkäisutoimenpiteet lisäävät kustannuksia eri hallintokunnissa välittömästi. Sen sijaan hyödyt voivat tulla esiin vasta pitkällä aikavälillä. Tämä asettaa toiminnan suunnittelulle ja resurssien kohdentamiselle haasteita (Sosiaaliportin www-sivut, 2009). Ruotsalainen kansantaloustieteilijä Ingvar Nilsson on tutkinut syrjäytymistä ehkäisevien toimenpiteiden kansantaloudellista hyötyä ja saanut neuvoillaan ruotsalaispäättäjät panostamaan ehkäiseviin toimenpiteisiin (Ekbom 2010, 10-11).

Ehkäisevä lastensuojelu ei ole ainoastaan sosiaalitoimessa tehtävää työtä vaan ehkäisevä lastensuojelu tulisi ottaa huomioon kaikissa kunnan hallintokunnissa. Ehkäisevä lastensuojelutyö eroaa lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta esimerkiksi siinä, että ehkäisevästä lastensuojelusta ei useinkaan tehdä päätöksiä eikä ehkäisevän lastensuojelun asiakkaille tehdä asiakassuunnitelmaa.

Raumalla tulisi saattaa päättäjien tietoon ehkäisevän työn kustannustehokkuus. Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa voidaan euromääräisesti osoittaa, että avohuollon tukitoimet maksavat 400 euroa vuodessa, kun taas sijoitus maksaa 80 000 euroa. Summat tulivat esiin työkonferenssissa keväällä 2011 käydyissä keskusteluissa. Mikäli kustannustehokkuus pystyttäisiin tuomaan enemmän julkisuuteen, olisi päättäjien huomioitava tämä enemmän.

3 EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN KEHITTÄMISEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Nykyinen lastensuojelulaki painottaa ehkäisevän työn merkitystä. Myös Suomen hallituksen vuoden 2008 politiikkaohjelman painopisteenä on ehkäisevä työ ja

varhainen puuttuminen. Ehkäisevä työ on kustannustehokasta, sillä avohuollon toimenpiteet ovat huomattavasti edullisempia kuin huostaanottoa seuraava sijoitus. Ehkäisevä lastensuojelutyö on myös eettisesti arvokkaampaa. Kuitenkin Lastensuojelun Keskusliiton ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian vuonna 2010 tekemän kyselyn mukaan, lastensuojelulain vaikutukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin ehkäisevän lastensuojelun sisällöstä ja lain sille antamista määrittelyistä on paikoin melko suppea. Ehkäisevän lastensuojelun tulee olla yksi painopiste lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa. Valtuusto hyväksyy ehkäisevän lastensuojelun tavoitteet kunnassa ja päättää miten ehkäisevää työtä kehitetään ja millaisia voimavaroja siihen osoitetaan. Myös ehkäisevän työn johtaminen kunnassa tulee määrittää ja tehdä päätökset vastuuhenkilöistä. (Paavola ym. 2010, 22-25.)

Rauman kaupungissa ehkäisevää lastensuojelua ei johdeta eikä siihen ole olemassa budjettia. Ehkäisevän työn tekeminen ei ole määrätietoista ja yhteistyötä tulisi parantaa. Tämän toimintatutkimuksen tarkoituksena on ehkäisevän lastensuojelun vakiinnuttaminen osaksi peruspalveluja, työn tietoiseksi tekeminen ja eri toimijoiden tutustuttaminen toisiinsa.

Opinnäytetyön kehittämismenetelmänä on käytetty työkonferenssia, jossa osanottajat päättävät kehittämisen kohteen, tavoitteet ja ratkaisut. Työkonferenssin toimintaperusteita ja sen toteuttamisesta kerron tarkemmin 4 luvussa. Lisäksi olen suorittanut sähköpostitse kyselyn tulosten seurannasta syksyn 2011 aikana.

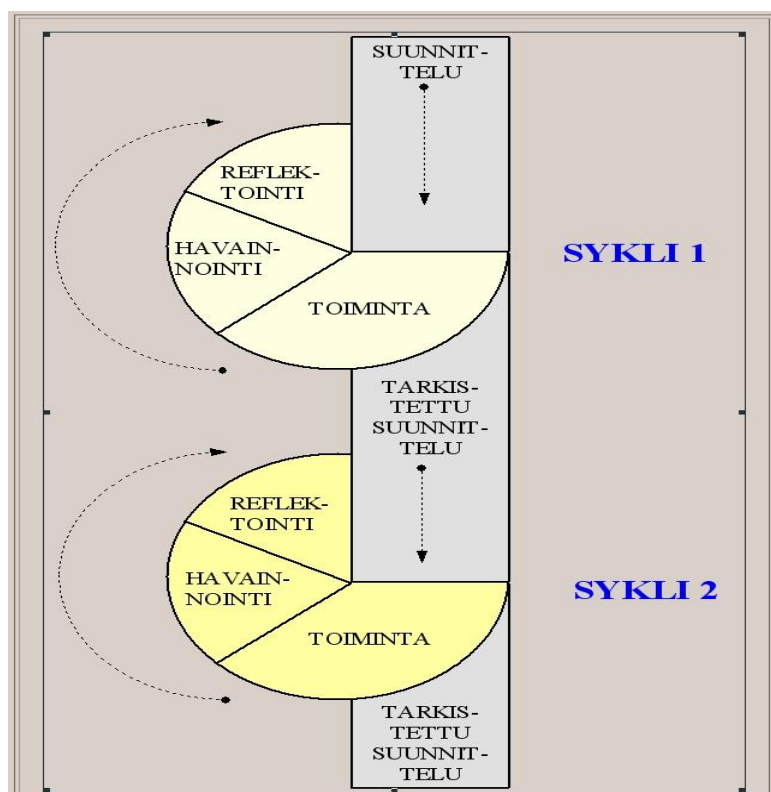
4 TYÖKONFERENSSI KEHITTÄMISMENETELMÄNÄ

4.1 Toimintatutkimuksen lähtökohtia

Työkonferenssi on yksi toimintatutkimuksen menetelmistä. Toimintatutkimukselle on tyypillistä, että se pyrkii tekemään tutkimusta mahdollisimman lähellä käytäntöä. Toimintatutkijan rooliin kuuluu myös toiminnan aktivoiminen ja pyrkimys kehittää

sitä omalla panoksellaan. Ollakseen tutkimusta prosessin tulee pyrkiä tuottamaan uutta tietoa ja saattaa se julkisesti arvioitavaksi. Toimintatutkimus on prosessi, joka tähtää asioiden muuttamiseen ja kehittämiseen entistä paremmaksi. Kehittäminen ei kuitenkaan lopu koskaan eikä sen tulos ole joku tietty entistä parempi toimintatapa vaan uudella tavalla ymmärretty prosessi, jota voidaan tarkastella myös koulutusprosessina. (Heikkinen, Huttunen & Moilanen. 1999, 18-40.) Tämän vuoksi valitsin tutkimusmenetelmäkseni toimintatutkimuksen, sillä ehkäisevän lastensuojelun prosessi vaatii kehittämistä ja asiasta on vain vähän koulutusta. Tarkoitukseni on kehittää ehkäisevän lastensuojelun toimivuutta Raumalla ja lisätä eri tahojen yhteistyötä. Rauma on yhtenä osallistujana Lanu- hankkeessa, jonka tehtävänä on kehittää ehkäiseviä palveluja. Oma kehittämistehtäväni linkittyykin vahvasti Lanu- hankkeeseen, jonka suunnittelija on työelämän ohjaajana opinnäytetyössäni. Olen kerännyt aineistoa opinnäytetyöhöni järjestämällä työkonferenssin, osallistumalla keskusteluihin työelämän vaikuttajien kanssa sekä etsimällä tietoa kirjastosta ja internetistä.

Toimintatutkimuksen tarkoituksena on kehittää uusia taitoja tai uutta lähestymistapaa johonkin tiettyyn asiaan sekä ratkaista ongelmia, joilla on suora yhteys johonkin käytännölliseen toimintaan. Toimintatutkimus etenee syklisesti ja uusien kierrosten aikana pyritään paraneviin tuloksiin. Kehittämisprosessin eteneminen voidaan hahmottaa jatkuvana syklinä, jossa syklit toistuvat ja uudet kehät täydentävät toisiaan. Reflektiovaihe on keskeinen solmukohta, jossa kehittymistä tapahtuu. Kehittäminen ei johda ehdottomaan totuuteen, vaikka sen tulos olisikin tällä hetkellä toimiva ja hyvä, vaan jatkuvaan vuorovaikutukselliseen ja reflektiiviseen kehittämiseen. Työkonferenssin jokainen vaihe on yksi sykli ja kehittämistoiminta on jatkuva prosessi, jossa jokainen kehä täydentää toista. Kehittämisprosessi täsmentyy prosessin aikana. (Toikko & Rantanen. 2009, 66-67.)



Kuvio 1. Toimintatutkimuksen syklit (Linturi 2003)

Toimintatutkimus sopii hyvin tilanteisiin, missä pyritään muuttamaan jotakin ja samanaikaisesti lisäämään sekä ymmärrystä että tietoa muutosta kohtaan. Toimintatutkimuksen lähtökohtana on usein käytännön työelämän tilanne, jossa ongelma ilmenee tavalla tai toisella. Jatkuva ympäristön kehitys luo usein kehittämistarvetta. Jokaisen organisaation on mukauduttava ympäristön muutoksiin. (Linturi 2003.) Uudistettu lastensuojelulaki edellyttää painopisteen muuttamista ehkäisevän lastensuojelun suuntaan.

4.2 Työkonferenssi toimintatutkimuksen työmuotona

Työkonferenssi on yksi toimintatutkimuksen toteuttamismalleista. Se auttaa eri toimijoita ymmärtämään toistensa toimintakulttuuria ja -tapoja. Sen tarkoituksena on kehittää uusia lähestymistapoja ehkäisevän lastensuojelun toteuttamiseksi. Syklinen eteneminen auttaa ymmärtämään prosessin eri vaiheet, jolloin olisi tärkeää, että samat osallistujat pääsisivät osallistumaan kaikkiin työkonferenssin vaiheisiin. (Anttila. 2006, 440.) Tämä ei toteutunut järjestämissäni työkonferensseissa, sillä

osallistujat eivät olleet molemmissa tilaisuuksissa identtiset. Toisena iltapäivänä oli uusia osallistujia, joille työkonferenssi menetelmänä ei ollut tuttu. Heille olisi ehkä pitänyt kertoa enemmän työkonferenssista kehittämismenetelmänä. Työskentelyyn orientoituminen kesti kauemmin kuin niillä, jotka olivat molemmilla kerroilla läsnä kehittämisiltapäivissä, jolloin syklisen etenemisen prosessi ei pääse kunnolla etenemään.

Toimintatutkimus tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Se voi olla jonkin tapahtuman järjestäminen tai ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. Vilkan ja Airaksisen (2004, 11-12) mukaan opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava. Oma opinnäytetyöni tarkoituksena on toiminnan järjestäminen niin, että ehkäisevä lastensuojelu olisi systemaattista ja organisoitua. Siihen pyritään työkonferenssien järjestämisellä, joihin työelämän eri vaikuttajia on kutsuttuna paikalle.

4.3 Demokraattinen dialogi

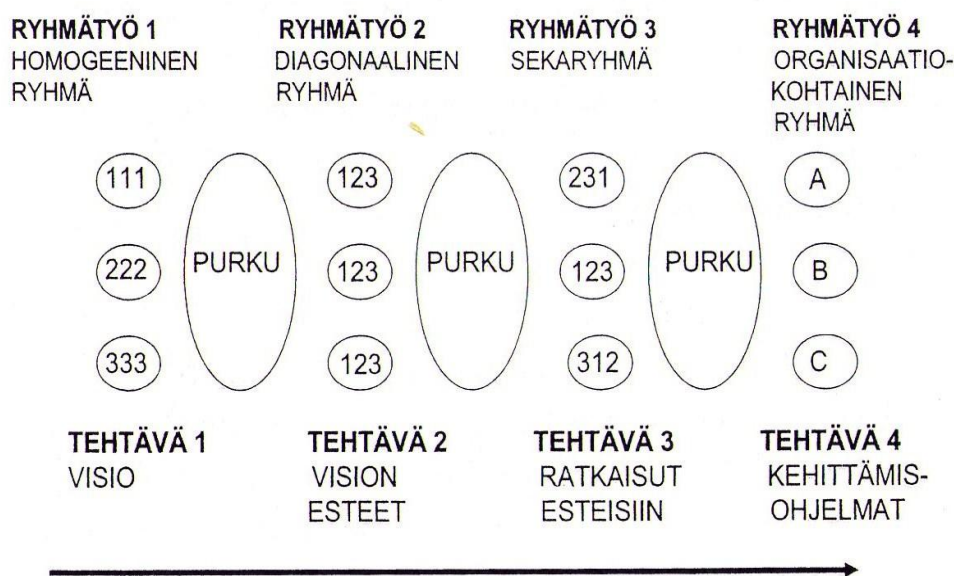
Demokraattisessa dialogissa korostetaan keskustelun vuorovaikutteisuutta ja kaikkien osapuolten tasavertaista mahdollisuutta osallistua keskusteluun. Oikeus ei perustu koulutukseen tai asemaan vaan se on kaikkien velvollisuus. Keskustelua käydään työntekijöiden omalla kielellä eikä ulkopuolella tuotettuja käsitteitä käytetä. Keskustelu perustuu käsitykseen, että työntekijöillä on kyky kehittää työvälineitä oman ymmärryksen parantamiseksi sekä uusien työvälineiden kehittämiseksi. (Toikko & Rantanen. 2009, 104-105.)

Demokraattisessa dialogissa velvoitetaan kaikkia osallistumaan keskusteluun, mutta tämä ei aina toteudu, sillä ihmisten luontainen halu joko olla äänessä tai olla olematta on vaikea muuttaa. Toiset puhuvat ja ohjaavat keskustelua enemmän ja toiset taas haluavat olla passiivisempia. Tärkeää on kuitenkin, että kaikilla olisi mahdollisuus tuoda mielipiteensä julki ja jopa velvollisuus siihen. Järjestämissäni työkonferensseissa oli osallistujia eri työtehtävistä ja näin ollen osa käsitteistä oli

vierasta. Osa ryhmien ajasta kuluikin siihen, että käsitteiden merkitys yhdenmukaistettiin.

Työkonferenssissa demokraattinen dialogi pyritään turvaamaan erilaisilla ryhmätyöjärjestelyillä. Menetelmä korostaa kaikkien osaamisen arvoa tehtävästä, asemasta tai koulutuksesta riippumatta. Yhteisen pöydän ääreen asettuessaan eri toimijat saavat tuttujen rajojen ulkopuolelta tulevia näkemyksiä ja näkökulmia, jotka johtavat parhaimmillaan uusiin toteuttamiskelpoisiin ratkaisuihin. (Kalliola & Nakari. 2006, 208.)

Järjestämässäni työkonferenssissa tein ryhmäjaot Toikon & Rantasen (2009, 104-105) esittämän mallin (kuvio 2) mukaisesti. Mielestäni tämä tapa on erittäin hyvä, sillä ihmiset mielellään hakeutuvat tuttujen ja turvallisten ryhmäläisten pariin, jolloin näkemykset jäävät suppeammiksi. Myös toisten työhön ja työkuultuuriin tutustuminen on tärkeää ja avartaa näkökulmia sekä tekee ihmiset tutuiksi toisilleen jolloin mahdollisten yhteydenottojen kynnys madaltuu ja ymmärrys toisen työtä kohtaan lisääntyy.



Kuvio 2. Demokraattisen dialogin perusmalli (Toikko ja Rantanen 2009)

Kunnallisissa palveluorganisaatioissa on monia rakenteellisia esteitä, jotka omalta osaltaan vaikeuttavat yhteistyötä. Kokonaisuudet ovat erotettuja selkeillä rajoilla

esimerkiksi opetus-, terveys- ja sosiaalitoimi. Lisäksi toiminta on hierarkista ja palvelut koostuvat eri ammattiryhmistä. (Kalliola & Nakari. 2006, 204.)

On tärkeää, että työkonferenssiin on kutsuttuna myös päätöksiä tekevää tahoa, jolloin kehittämisideoiden vieminen eteenpäin on mahdollista, sillä ilman esimiehen lupaa ei työntekijä voi lisätä omavaltaisesti toiminta-alueitaan. Tämä tuli hyvin esiin työkonferenssissa mm. vertaisryhmäasian tiimoilta, sillä eräs hanketyöntekijä oli halukas viemään ryhmäsuunnitelmaa eteenpäin, mutta nykyisellään tämä ei kuulu hankesuunnitelmaan. Työkonferenssissa oli kuitenkin mukana hankkeen ohjausryhmään kuuluva henkilö, joka kertoi, että tarvittaessa asia voidaan hankesuunnitelmaan lisätä.

4.4 Työkonferenssiin osallistujat, keitä kutsutaan ja miksi

- Niitä, joilla on muodollisia päätöksenteko-oikeuksia
- Niitä, joilla on mahdollisuus estää ehdotusten ja ideoiden toteutuminen
- Niitä, joita mahdolliset päätökset ja kehitettävä tekeminen koskee
- Niitä, joilla on käsiteltävistä aiheista erityistä tietoa

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ovat aina tärkeässä asemassa, mutta erityisesti kuntien kehittämishankkeissa. Ehkäisevän lastensuojelun kehittäminen koskee erityisesti Rauman kaupunkia ja tämän vuoksi olen päätenyt keskusteltuani aikuis- ja perhetyönpäällikön, lastensuojelupäällikön sekä opinnäytetyön ohjaajieni kanssa kutsumaan esimiestasoa paikalle.

Toiseen ryhmään kuuluvat sellaiset ihmiset, jotka usein vastustavat muutosta. Näiden kutsuminen ryhmään on kuitenkin tärkeää, jotta jokaisen ääni tulee kuulluksi. On tärkeää kuulla myös niitä, jotka ovat mahdollisesti sitä mieltä, että jatkuva kehittäminen johtaa ennen pitkään umpikujaan. Arjen realismin tulee kuulua osaksi kehittämistä. Tähän ryhmään en osaa nimetä erikseen ketään, mutta uskon, että kutsuttujen joukko on riittävän laaja, jotta realistejakin mahtuu mukaan.

Kolmas ryhmä tulee mukaan usein luonnostaan, sillä kutsuttuna on koko työorganisaatio. On oleellista, että työntekijät ja johto on kutsuttuna samaan aikaan. Suurin osa kutsutuista on juuri työntekijöitä. (Lehtonen. 2004, 37-38.)

Neljäs ryhmä on ne, joilla on erityistä tietoa. Paikalle ei ole tarkoituksen mukaista kutsua ulkopuolista asiantuntijaa kertomaan miten asioiden tulisi olla, vaan tieto rakentuu omista kokemuksista ja tulkinnoista. Kutsuin työkonferenssin alustajaksi Remontti-hankkeen Länsi-Suomen Kaste-ohjelman rakennekoordinaattori Tiina Ylä-Herrasen. Hän kertoi ehkäisevästä lastensuojelusta, jotta kaikille osallistujille olisi selvää minkä asian tiimoilta kokoonnumme. Tiina Ylä-Herranen kertoi alustuksessaan yleisesti ehkäisevästä lastensuojelusta ja lastensuojelun peruselementeistä.

Kunnallisessa toimimisessa haittana on usein se, että kunnat koostuvat monista rajoilla erotetuista kokonaisuuksista. Kunnassa päätöksen tekoon osallistuvat eri palvelusektorit, luottamustoimielimet, viranhaltijaorganisaatiot, eri hierarkiatasot sekä ammattiryhmät. Rajat vaikeuttavat aidosti asiakaslähtöistä palvelua. Tämä vaikeuttaa työssä oppimista sekä päivittäistä työntekoa. (Kalliola & Nakari. 2006, 203-204.)

5 TYÖKONFERENSSIN SOVELTAMINEN EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN KEHITTÄMISESSÄ RAUMALLA

Työkonferenssi perustuu yhteistoiminnan ajatukseen. Keskeisin kehittämistyön voimavara on paikallisten toimijoiden osaaminen ja luovuus. Heidät mielletään omien töidensä parhaiksi asiantuntijoiksi, joilta löytyvät ratkaisut esille tulleisiin ongelmiin ja haasteisiin. Dialogisten menetelmien avulla osallistujat oppivat, miten omaa työtä ja työyhteisöä sekä palveluja voidaan kehittää ja arvioida. Siksi keskeisin kriteeri on se, että tutkimus-/kehittämiskohteen toimijoilla on mahdollisuus osallistua prosessin jokaiseen vaiheeseen. Yhteistoiminnallisuuden laaja toteutuminen

edellyttää, että työkonferensseissa syntyneet kehittämisohjelmat viedään jatkokäsittelyyn ja tutkittavaksi työyhteisöihin. Se turvaa ja laajentaa kaikkien asianosaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia. Ulkopuolisen asiantuntijan tehtävänä on ohjata muutosprosessia. Juuri kokemusten ja erilaisten näkemysten vaihto onkin työkonferenssin parasta antia. (Lehtonen. 2004, 57- 91.)

Työntekijöiden osaamisen esiin tuominen ja yhteisen toiminnan kautta kehittäminen vaikuttivat työkonferenssin valitsemiseksi kehittämismenetelmäksi. Työkonferenssin ideana on, että ongelmat joita käsitellään, ovat lähtöisin omasta työstä, ja yhdessä työkonferenssin aikana asioille etsitään ratkaisuja ja konkreettisia toimintamalleja. Järjestämässäni työkonferenssissa yllätyksenä tuli, että ongelmat, jotka nostettiin esiin, olivat sen tasoisia, että konkreettisten toimintamallien tuottaminen oli erittäin haastavaa.

Toteuttamieni työkonferenssien osanottajat eivät olleet molemmilla kerroilla samat, joten prosessin keskeiset kriteerit eivät näiltä osin täyttyneet. Osallistujat koostuivat vankasta joukosta osaajia ja paikallisten toimijoiden luovuus pääsi näin hyvin esille. Valitettavasti kaikki kutsutut eivät päässeet osallistumaan ja esimerkiksi päihdehuollon osaamista ei voitu käyttää. Myös vammaispalvelun puuttuminen jätti avoimia kysymyksiä, joihin ei työkonferensseissa saatu vastauksia.

Toisessa työkonferenssissa kootut kehittämisideat vastuutettiin henkilöille, joiden tehtäväksi jäi huolehtia kehittämisideoiden eteenpäin vieminen. Kehittäjänä tehtäväkseni jää kysellä suunnitelmien eteenpäin viemisestä. Olen huomannut, että Raumalla on paljon isompia ja pienempiä hankkeita, joissa tällä hetkellä kehitetään runsaasti. Isoin asia tällä hetkellä on perhepalvelukeskuksen suunnitteleminen ja näin ollen myös monen työkonferenssissa mukana olleen työnkuva saattaa muuttua ja tämä osaltaan vaikuttaa työntekijöiden halukkuuteen kehittää omaa työtään juuri nivelvaiheessa, jolloin on paljon isoja kysymyksiä ilmassa tulevaisuuden suhteen. Työkonferenssin tuotoksia pystytään kuitenkin käyttämään hyvin avuksi perhepalvelukeskuskokonaisuutta mietittäessä ja sitä kehitettäessä. Opinnäytetyöni linkittyä suoraan kyseiseen kehittämiseen ja yhteistyö on joustavaa, sillä

perhepalvelukeskuksen suunnittelusta vastaava projektisuunnittelija on myös opinnäytetyöni ohjaaja.

Työkonferensseissa on ollut eri ammattiryhmien edustus kaupungin sisäisestä organisaatiosta sekä edustus seurakunnasta. Työkonferensseissa on noussut hyvin esiin se, että ihmiset tietävät usein vähän toistensa työstä. Tätä asiaa työkonferenssit ovat edistäneet ja eräs kehittämiskohde onkin yhdessä toteutettava vertaistukiryhmä päihdeperheille.

5.1 Käytännön toteutus

Lähetin ensimmäisen kutsun kaksi kuukautta ennen ensimmäistä työkonferenssia (Liite 1). Tässä kutsussa kerroin päivämäärät sekä alustavasti kokoontumisen tarkoituksen. Joillekin kutsu lähti myöhemmin, sillä sain yhteydenottoja tahoilta, joita en ollut etukäteen suunnitellut kutsuvani, mutta jotka olivat halukkaita osallistumaan. Keskusteltuani ohjaajan kanssa, päädyimme siihen, että myös nämä halukkaat olisi hyväksi kutsua. Työkonferenssin ohjelman (Liite 2) lähetin 14.3.2011 jossa liitteenä oli kooste demokraattisesta dialogista (Liite 3), jotta jokaisella osallistujalla olisi mielikuva iltapäivän kulusta ja jotta he voisivat etukäteen orientoitua ja valmistautua kehittämiseen. Ensimmäisenä iltapäivänä kävimme läpi työkonferenssin kaksi ensimmäistä vaihetta: Visio vuodelle 2012 sekä esteet. Koostin kaikkien ryhmien tuotokset (Liite 5) ja lähetin ne osallistujille sekä kaikille, joille olin lähettänyt myös ensimmäisen kutsun, sillä muutama oli ilmoittanut osallistumisestaan toiseen työkonferenssiin, vaikkei ensimmäiseen päässytäkään.

22.3. järjestettyyn työkonferenssiin osallistuivat:

- äitiysneuvolan terveydenhoitajia (2 kpl)
- psykiatrinen sairaanhoitaja
- kiertävä erityislastentarhanopettaja
- sosiaalityöntekijöitä (1 kpl akuuttitiimistä, 4 kpl aikuis- ja perhetyöstä)
- päällikköjä (1 kpl lastensuojelusta ja 1 kpl aikuis- ja perhetyöstä)
- suunnittelija
- erikoislääkäri

- projektipäällikkö
- kuntouttavan työtoiminnan ohjaajia (2 kpl)
- diakonisoja (2 kpl)
- ehkäisevän perhetyön työntekijä
- puheterapeutti

Läsnä olivat myös 2 koordinaattoria alustajina sekä yliopettaja ja projektisuunnittelija, jotka ovat opinnäytetyöni ohjaajia. Päihdeklinalta sekä vammaispalvelusta ei ollut osallistujia. Molempien poissaolo tuli esille työkonferenssin aikana käydyissä keskusteluissa. Kummallekin taholle oli lähetetty kutsu.

Aloitin työkonferenssin kertomalla opinnäytetyöstäni ja valitsemastani menetelmästä sekä demokraattisesta dialogista. Esityksessä tukenani oli PowerPoint-kooste (Liite 4). Tämän jälkeen Remontti-hankkeen Länsi-Suomen kaste-ohjelman rakennekoordinaattori Tiina Ylä-Herranen kertoi yleisesti ehkäisevästä lastensuojelusta, jotta jokainen läsnäolija tietäisi mitä olemme kehittämässä. Alustuksen aikana jaon ryhmät homogeenisesti mahdollisimman samaa työtä tekevät samaan ryhmään.

Kirjoitin ryhmäläisten etunimet kalvolle ja ryhmien kokoontumispaikan, jotta jokainen löytäisi oman ryhmänsä helposti. Annoin jokaiselle ryhmälle tussin, kalvon sekä paperille kirjoitettuna ryhmän tehtävän, joka visio vaiheessa oli: Ehkäisevä lastensuojelu Raumalla v. 2021. Visiolla tarkoitetaan tässä tulevaisuuden kuvaa, jollaisena lastensuojelun ajatellaan tulevaisuudessa olevan. Vision ei tarvitse olla todenmukainen, vaan sellainen jollainen sen ajatellaan olevan, vaikka tiedettäisiin tehtävää tehdessä, ettei se ole mahdollista.

5.2 Visiot ehkäisevästä lastensuojelusta Raumalla vuonna 2021

1. ryhmä: terveydenhoitajat, sairaanhoitaja ja kiertävä erityislastentarhaopettaja
2. ryhmä: sosiaalityöntekijät
3. ryhmä: esimiehet, lääkäri, suunnittelija ja projektipäällikkö

4. ryhmä: ohjaajat, diakonissat ja perhetyöntekijä

Ryhmätöille oli varattuna aikaa 45 minuuttia. Tänä aikana kiersin kaikissa ryhmissä varmistamassa, että visiointi oli päässyt hyvään alkuun ja tarvittaessa vastailin kysymyksiin. Jaoin 2. ryhmätyön ryhmät valmiiksi ja laitoin heidän nimensä ja kokoontumispaikkansa kalvolle. Diagonaaliset ryhmät jaoin järjestelmällisesti seuraavasti: ryhmien ensimmäiset jäsenet ykkösryhmäksi, ryhmien toiset jäsenet kakkosryhmäksi jne. Kiersin ryhmissä viisi minuuttia ennen ryhmätöille varatun ajan loppumista ja ryhmäläiset tulivatkin hyvin määrääkaaan mennessä takaisin valtuustosaliin.

Purkuvaiheessa kirjoitin kuuntelemisen ohella asiat, joita ryhmät eivät olleet kalvoille kirjoittaneet. Kirjaamisessa oli apunani ohjaajani. Jokainen ryhmä oli valinnut yhden jäsenensä esittämään visionsa. Kaikkien visioiden purkuvaiheessa heräsi keskustelua, mutta pysyimme hyvin aikataulussa. Kaikkien neljän ryhmän tuotokset erosivat toisistaan ja ryhmissä oli kiinnitetty huomiota erilaisiin asioihin, kuitenkin niin, että kaikki ryhmät olivat nostaneet esiin toimivat peruspalvelut.

Työkonferenssissa nousi esiin visio 2021 vaiheessa seuraavia aiheita: (Liite 5)

1. ryhmä: Lastensuojelun tarve on vähentynyt, resursseja on riittävästi; kodinhoitajia, psykiatrisia sairaanhoitajia esim. perheissä synnytyksen jälkeistä masennusta hoitamassa. Nopea pääsy psykiatrisen osaajan vastaanotolle. Tieto vanhemman psyykkisestä sairaudesta, alkoholismista tai pitkäaikaisesta sairaudesta olisi varhaiskasvatuksen ja koulun tiedossa. Kaupunki jaettaisiin alueisiin ja olisi yhteinen tietojärjestelmä. Kynnys yhteydenottoihin olisi matala.
2. ryhmä: Peruspalvelut olisivat riittävät. Konsultaatio olisi toimivaa. Apua olisi saatavilla oikea-aikaisesti ja avun piiriin pääsisi silloin kun siihen olisi tarve. Perhe olisi osallisena ja lapsen asioista puhuttaisiin vain perheen läsnä ollessa. Toimiva yhteistyö kaikkien kanssa; perhe, viranomaiset, kolmas

sektori, varhainen tukeminen – ei ongelmien kasaantumista. Kaikki viranomaiset olisivat mieltäneet ehkäisevän lastensuojelun omaksi työksi. Tehtäisiin pyyntöjä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi. Harrastamisen olisi mahdollista varallisuudesta riippumatta. Lastensuojeluilmoituksen nimi olisi muuttunut.

3. ryhmä: Toimivat peruspalvelut. Työntekijöitä olisi tarpeeksi ja työote olisi yksilöllinen, asiakas tulisi kohdatuksi. Ryhmäkoot olisivat pienet. Tiukat salassapitosäännökset eivät estäisi kokonaistilanteen näkemistä. Yhteistyö olisi sujuvaa ja olisi yhteiset asiakaskohtaiset suunnitelmat. Toimiva perhepalvelukeskus, jolloin koteihin saataisiin matalan kynnyksen palveluja. Kouluissa ja päiväkodeissa olisi perhetyöntekijöitä. Kaupunginosissa olisi aluetupia. Vanhemmilla olisi luotettava nettikanava käytössä. Avointa varhaiskasvatusta olisi riittävästi saatavilla. Vammaistyön kuntoutusohjaus olisi toimivaa. Koulupsykologeilla, lastenvalvojilla, erityislastentarhaopettajilla olisi mahdollisuus konsultaatioon mielenterveys- ja päihdehuoltoon. Kaupungin sivuilla olisi linkki lapsiperhepalveluihin.
4. ryhmä: Ehkäisevässä perhetyössä olisi enemmän resursseja mm. psykiatrinen sairaanhoitaja, lähihoitajia ja perinteisiä kodinhoitajia sekä kynnys perhetyöhön olisi matalampi. Laajennetut terveystarkastukset ala- ja yläkoululaisille esimerkiksi perheneuvolassa, jolloin myös perhetilanne katsottaisiin kokonaisvaltaisesti. Alakouluissa olisi sosiaalialan osaamista. Tukiperheisiin olisi mahdollisuus myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Perhevalmennus olisi pakollinen ja siihen olisi sisällytetty arvokasvatus. Päivähoito olisi mahdollinen ilman tukien menetystä, vaikkei olisi lastensuojelun asiakkuutta. Äitiysneuvolasta tehtäisiin kaksi kotikäyntiä terveydenhoitaja- sosiaalityöntekijä työparilla, jolloin kartoitetaan tilanne ja esitellään palveluja. Vanhemmuutta tuettaisiin. Psykiatrian ja päihdehuollon palvelut olisivat toimivat. Nuorisotilat olisivat avoinna vielä klo 21 jälkeenkin. Terveyskeskuksessa olisi enemmän psykiatrisen osaamisen resursseja. Avoimessa varhaiskasvatuksessa olisi enemmän paikkoja. Asiakkaan tilanteeseen puututtaisiin varhain ja otettaisiin puheeksi.

Peruspalvelujen toimimisen tärkeys nousi kaikkien ryhmien tuotoksissa esille. Mielestäni tämä kertookin siitä, että olisi erittäin tärkeää huomioida jokaisen työssä ehkäisevän työn näkökulma ja jokaisen työntekijän olisi tärkeää tiedostaa ehkäisevän työn merkitys. Avoimen varhaiskasvatuksen sekä varhaiskasvatuksen tärkeyttä oli pohdittu monen ryhmän tuotoksissa. Ryhmäkoot ovat tällä hetkellä erittäin suuret. Pienentämällä ryhmäkokoja tehtäisiin tärkeää ehkäisevää lastensuojelutyötä. Mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsyn nopeutta oli käyty useammassa ryhmässä läpi. Tiukkojen salassapitosäädösten pelätään aiheuttavan tiedon siirtämisessä ongelmia, silloinkin kun aiheesta olisi hyvä tietää myös esimerkiksi päivähoidossa tai koulussa. Nivelvaiheen palaverit olisivat erittäin tärkeitä ja niihin tulisi aina olla asiakkaan lupa. Lastensuojeluasiakkuuden ei toivottaisi olevan ainoa kriteeri tiettyjen palvelujen saamiseksi. Vammaispalvelun tarjoamia palveluja olisi hyvä saada ennen varsinaista diagnoosia, sillä nyt palvelun saaminen on diagnoosista kiinni ja toisaalta diagnooseja ei haluta antaa liian varhain. Tähän kysymykseen etsittiin vastausta jo työkonferenssissa, mutta edustusta vammaispalvelusta ei ollut, joten sitä ei saatu.

Purkuvaiheen jälkeen oli varattu puoli tuntia kahville. Tänä aikana päätin seuraavan tehtävän jakamisesta ja päädyin ratkaisuun, jossa annoin ensimmäisen ryhmän visiot kalvolla suoraan 2 ryhmätyövaiheen ensimmäiselle ryhmälle ja toisen ryhmän visiot 2 ryhmätyövaiheen toiselle ryhmälle jne. Kahvin jälkeen laitoin esille kalvon, jossa 2 vaiheet ryhmät oli jaettu ja kokoontumispaikat ilmoitettu. Annoin ryhmille kalvon, tussin ja paperille kirjoitetun tehtävän, joka vision esteet vaiheessa oli: Mitä esteitä yhteistoiminnan ihannetilän toteuttamisessa kohdataan?

5.3 Esteet

1. ryhmä: terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja ja projektipäällikkö
2. ryhmä: terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, erikoislääkäri, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja ja diakonissa
3. ryhmä: kiertävä lastentarhaopettaja, kaksi sosiaalityöntekijää, päällikkö ja perhetyöntekijä

4. psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä, päällikkö, diakonissa ja puheterapeutti

Toiselle ryhmätyölle oli varattu myös aikaa 45 minuuttia, mutta yksi osallistuja ehdotti, että ryhmätyölle käyttäisimme vain 30 minuuttia. Tämä osoittautuikin erittäin hyväksi, sillä ryhmätöiden purku ja sitä seurannut vilkas keskustelu vei kauemmin aikaa kuin ensimmäisen ryhmätyön purku. Kiersin taas ryhmissä varmistamassa, että osallistujat olivat ymmärtäneet tehtävänannon. Kiersin ryhmissä toiseen kertaan ilmoittamassa ajan kulusta ja ryhmäläiset tulivatkin hyvin määräaikaan mennessä takaisin valtuustosaliin.

Kaikki osallistujat antautuivat kehittämiseen ja tämä näkyi tuotoksissa, joiden miettimiseen oli paneuduttu. Osallistujat osallistuivat hyvin keskusteluun. Demokraattisen dialogin toteutumisesta en ole täysin varma, sillä en voinut viettää ryhmissä niin pitkiä aikoja, että olisin voinut varmistaa jokaisen osallistujan tasavertaisen osallisuuden.

Ryhmät olivat pohtineet esteitä visioille seuraavasti:

1. ryhmä: Lastensuojelun tarpeen vähenemiseksi esteenä on yhteiskunnallinen tilanne. Resurssien riittävyyden esteenä on varojen kohdentaminen, riittämättömät määrärahat sekä kilpailu resursseista. Vanhemman sairauden tiedottamisessa varhaiskasvatukseen ja kouluun esteenä on tiedonkulku ja vaitiolovelvollisuus sosiaalityön ja terveydenhuollon välillä. Aluejaon esteenä on sen kalleus ja toteutuksen hankaluus sekä asiakkaiden muuttaminen.
2. ryhmä: Toimiville peruspalveluille esteenä oli samanaikainen satsaus sekä perus- että erityispalveluihin ja sen, että päättäjät eivät uskalla tehdä rohkeita päätöksiä. Perheen osallistamisessa esteenä ovat kannustinloukut, sillä asiakkaat laskevat milloin työnteke kannattaa. Toimivassa yhteistyössä eri sektoreiden välillä esteenä on tietosuojalaki ja vaitiolovelvollisuus. Tuen antaminen varhain estyy tekijöiden puutteella, vaikka ongelmat tunnistetaankin. Ehkäisevän lastensuojelun mieltäminen kaikkien

viranomaisten tehtäväksi on esteellistä siksi, että rutiinitöiden vuoksi ei ehditä paneutumaan asiakkaan tilanteeseen. Yhteisöllisyyden esteenä on asenne ongelma ja ”ei kuulu mulle”- asenne.

3. ryhmä: Peruspalvelujen toimivuuden esteenä on rahoituksen riittämättömyys. Tiukat salassapitosäännökset koetaan esteinä, sillä yhteinen tietojärjestelmä puuttuu. Sujuvan yhteistyön esteenä ovat salassapitoasiat sekä riittämättömät henkilöstöresurssit. Perhepalvelukeskuksen toimimisen esteenä nähdään yhteisten toimitilojen ja arvopohjan puute, taistelu omistajuudesta, johtamisen puute sekä organisaation joustamattomuus.
4. ryhmä: Ehkäisevän perhetyön resurssipulaan esteenä on päättäjien arkitiedon puuttuminen, rahan riittämättömyys sekä poliitikkojen säästäminen tiedolta. Lapsiperheiden kotipalvelun kynnyksen mataloittaminen on esteellistä, sillä perheet ovat asenteellisia ja tuen vastaanottaminen on vaikeaa. Alakouluihin vietävän sosiaalisen osaamisen esteenä on sen tarpeellisuuden kyseenalaistaminen. Tukiperheen mahdollistaminen ilman lastensuojelun asiakkuutta esteenä on tukihenkilöiden löytäminen ja kouluttaminen sekä koordinointi. Perhevalmennuksen laajentamisen ja pakollistamisen esteenä nähdään, ettei pakottaminen ole motivoivaa. Päivähoidon saaminen ilman tukien menettämistä ja lastensuojeluasiakkuutta on esteellistä, sillä kehitysvammadiagnoosi saadaan liian myöhään. Vanhemmuuden tukeminen toimivan päihde- ja psykiatrian avulla on esteellistä, sillä nähdäänkö lapsi aikuisen ääneltä.

Peruspalvelujen toimimisen esteenä koettiin monessa ryhmässä olevan rahoituksen riittämättömyys tai sen kohdistaminen oikein. Tämä on suuri ongelma ja siksi päättäjät tarvitsisivat selkeitä summia nähdäkseen miten päätöksiä tulisi tehdä. Ehkäisevän työn koordinointi ja johtajuus tulisi olla selkeämpää, jolloin näiden asioiden eteenpäin vieminen voisi olla helpompaa. Myös tukiperheiden ja –henkilöiden löytymisen esteenä koettiin koordinointi. Ryhmissä oli jopa pohdittu, että poliitikkoja säästetään tiedolta. Perheen osallistamisen esteenä nähtiin kannustinloukot.

5.4 Ratkaisut

Työkonferenssin toinen osa toteutettiin 17.5.2011. Lähetin kutsut ja ohjelman (Liite 6) kaksi viikkoa aikaisemmin kaikille osallistuneille sekä niille jotka eivät ensimmäiseen työkonferenssiin olleet päässeet. Työkonferenssiin osallistui 18 henkilöä sekä ohjaajani. Kerroin aluksi lyhyesti viime kerrasta ja siirryimme ryhmiin, jotka jaettiin ottamalla luku neljään. Ryhmien tehtävänä oli miettiä yhteistoiminnan esteiden poistamista. Heijastin kokoontumispaikat seinälle. Kiersin kaikissa ryhmissä, joissa oli päästy hyvään alkuun. Laitoin kahvitarjoilun esille ja kiersin ryhmissä uudelleen katsomassa, että annettu aika olisi riittävä sekä vastaamassa esille nousseisiin kysymyksiin. Ryhmille oli varattuna 45 minuuttia aikaa, jonka jälkeen ryhmät kokoontuivat valtuustosaliin ja aloitimme purkamisen. Ryhmät koostuivat seuraavasti:

1. ryhmä: sosiaalityöntekijä, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja, perhetyöntekijä ja ohjaaja
2. ryhmä: puheterapeutti, diakonissa, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja ja terveydenhoitaja
3. ryhmä: kaksi päällikköä, esimies ja sosiaaliohjaaja
4. ryhmä: suunnittelija, päällikkö, sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä

Ryhmät olivat pohtineet ratkaisuja esteisiin seuraavasti:

1. ryhmä: Yhteiskunnalliseen tilanteeseen nähtiin ratkaisuna, että päättäjille tulisi antaa enemmän tietoa taloudellisista säästöistä, joita ehkäisevällä työllä saadaan aikaan, sillä päättäjät arvioivat asioita rahassa. Varojen kohdentamisen esteeseen ryhmä oli miettinyt ratkaisuksi ehkäisevän työn kohdentamista oikea-aikaisesti. Tiedonkulkuun ja vaitiolovelvollisuuteen sosiaalityön ja terveydenhuollon välillä ryhmä oli miettinyt ratkaisuksi sen, että työntekijöillä tulisi olla tietoa kentän tilanteesta ja tietoa tulisi viedä eteenpäin päättäjille, nyt tiedonkulussa on liikaa porrastusta ja kuulluksi tulemisessa haasteita. Hyvinvointikyselyyn tulisi laittaa osio, jossa työntekijät voisivat kertoa omaan työhönsä liittyvistä asioista eteenpäin.

2. ryhmä: Samanaikainen taloudellinen satsaus sekä perus- että erityispalveluihin ja päättäjien rohkeuteen tehdä ratkaisuja ryhmä oli miettinyt ratkaisuksi sen, että päättäjille järjestettäisiin oma työkonferenssi, jossa he tutustuisivat aiheeseen, saisivat lisää tietoa ja heille tehtäisiin laskelmia ehkäisevän työn kustannustehokkuudesta. Kannustinloukkuasiaan, jossa asiakkaat laskevat töihin menon kannattavuutta ratkaisuksi ryhmä löysi verkostopalavereiden lisäämisen, jossa asiakas ja kolmas sektori olisivat läsnä, kokoonpano olisi yhdessä suunniteltu, jolloin asiakas kokisi aidosti oman tilanteensa olevan merkityksellinen. Tietosuojalain ollessa esteenä ryhmä mietti ratkaisuksi yhteistä tietojenvaihtosuostumus kaavaketta, jonka lakimies olisi tarkistanut. Tietosuojalaista tarvitaan myös koulutusta. Ongelmat tunnistetaan, mutta käytännön tekijät puuttuvat oli yksi este ja siihen ryhmä oli miettinyt ratkaisuksi vertaisryhmien ja perhekoulujen järjestämistä, joissa vetäjät olisivat eri organisaatioista. Rutiinitöiden lisäksi ei ehditä paneutumaan tilanteeseen oli esteenä, johon ryhmä löysi ratkaisun, jossa työntekijöillä olisi lupa priorisoida sisällöt rutiinien edelle, sillä joskus satsaus yhteen perheeseen kannattaa.
3. ryhmä: Rahoitukseen ratkaisuksi löytyi päättäjien tiedottaminen, että ehkäisevä työ maksaa 400 euroa vuodessa kun taas laitossijoitus maksaa 80 000 euroa vuodessa, kumpaa päättäjät haluavat? Ratkaisuna olisi myös laajempi keskustelu kolmannen sektorin kanssa palveluiden tuottamisesta: palvelut tulisi toteuttaa suunnitelmallisesti. Toinen este oli yhteisen tietojärjestelmän puute. Tähän ryhmä löysi ratkaisuksi valtakunnallisen vastuutyön ja lainsäädännön. Kolmas este oli salassapito ja riittämättömät henkilöstöresurssit. Ratkaisuksi ryhmä löysi koordinoinnin, johtajuuden ja perustehtävän selkeän määrittelyn sekä uuden toimintamallin luomisen, jossa tuki tuodaan lapsen kehitysympäristöön. Neljäntenä esteenä oli yhteisten toimitilojen ja arvopohjan puute, taistelu omistajuudesta, johtamisen ja organisaation joustamattomuus. Ratkaisuksi ryhmä löysi perustehtävän määrittelyn ja yhteisen arvopohjan luomisen. Mediaa tulee käyttää

tiedottamisessa, jotta valtuusto tietää mitä ollaan kehittämässä. Tällä hetkellä lasten ja nuorten asioissa medianäkyvyys on huono.

4. ryhmä: Perheiden asenteellisuuteen ratkaisuksi oli mietitty lähettävän tahon toimintaa lähettämistilanteessa, joka vaikuttaa asenteisiin. Toisena esteenä oli kehitysvammadiagnoosin saaminen liian myöhään, johon ratkaisuna oli ilmaisen päivähoidon saaminen myös ilman diagnoosia ja avoimen päivähoidon käyttö. Viimeisenä esteenä oli lapsen näkeminen aikuisen ääneltä ja tähän ryhmä oli miettinyt ratkaisuksi aikuisen luonnollisen verkoston näkeminen, jolloin perhe nähdään kokonaisuutena, ei vain viranomaisverkostona sekä työmenetelmien kehittäminen.

Ryhmät löysivät hyviä ratkaisuja esteisiin. Varojen kohdentaminen nousi monessa kohdassa esiin ja ryhmissä oli mielletty, että tiedon siirtäminen päättäjille olisi ensiarvoisen tärkeää. Koordinoinnin puute nousee esiin myös tässä asiassa. Työntekijöiden tulisi olla tietoisia tapahtumista kentällä. Tämä on kuitenkin arkityössä haasteellista, sillä kentällä tapahtuu niin paljon, ettei kaikkea tietoa ole mahdollista siirtää. Kehittäjänä olen iloinen, että yhdessä ryhmässä ehdotettiin työkonferenssin järjestämistä päättäjille. Mielestäni tämä kertoo siitä, että myös kehittämisessä mukana olleet ovat kokeneet menetelmän mielekkääksi. Asiakkaan oivallus siitä, että hänet huomioidaan, hänen asiaansa pidetään tärkeänä ja häntä autetaan. Itse pidän tätä erittäin tärkeänä jos en jopa ainoana mahdollisuutena vaikuttaa asiakkaan asiaan. Viranomaiset voivat keskenään tehdä hienoja suunnitelmia ja miettiä ratkaisut asiakkaan kaikkiin ongelmiin valmiiksi. Kuitenkin on niin, että mikäli asiakkaalla ei ole itsellä halua muuttaa asioitaan tai muuten vaikuttaa elämäänsä on ongelmien ratkaiseminen lähes mahdotonta. Asiakaslähtöisyys tulisi pitää aina työntekijän ohjenuorana.

Yhdessä ryhmässä oli pohdittu lähettävän tahon asenteellisuutta. Asiakkaat tulisi nähdä kokonaisvaltaisesti ja heidän luonnollinen verkostonsa tulisi ottaa huomioon. Tämä usein unohtuu virastoissa ja työntekijät ovat valmiit tarjoamaan viranomaislähtöistä apua.

Ratkaisujen löytymisen jälkeen ryhmät jaettiin työyhteisöittäin ja mikäli työyksiköstä oli vähemmän ihmisiä, jaoin heidät mahdollisimman samankaltaista työtä tekevien kesken. Heijastin ryhmien nimet sekä kokoontumistilat seinälle ja ryhmät saivat vapaasti valita halusivatko he juoda ensin kahvin ja lähteä miettimään konkreettisia kehittämisohjelmia sen jälkeen vai käyttää kahvihetken jo suunnitteluun. Ryhmillä oli myös tehtävänä miettiä ryhmästään vähintään yksi ihminen, joka olisi yhdyshenkilö jolta kehittämissuunnitelman etenemistä tulisi syksyllä kyselemään sähköpostitse.

5.5 Konkreettiset kehittämissuunnitelmat

Organisaatioittain jaetut ryhmät koostuivat seuraavanlaisesti:

1. ryhmä: neljä päällikköä, suunnittelija ja esimies (vastuuhenkilöt: päällikkö ja suunnittelija)
2. ryhmä: kaksi sosiaalityöntekijää, projektisuunnittelija ja sosiaaliohjaaja (vastuuhenkilö: sosiaaliohjaaja)
3. ryhmä: kaksi terveydenhoitajaa, puheterapeutti ja diakonissa (koko ryhmä yhteisvastuullinen)
4. ryhmä: kaksi perhetyöntekijää, kaksi kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaa ja ohjaaja (koko ryhmä yhteisvastuullinen)

Ryhmät pohtivat konkreettisia kehittämissuunnitelmia seuraavasti:

1. Lastensuojelusuunnitelman päivittäminen näkyvästi ja tulos annetaan työntekijöille, päättäjille ja kuntalaisille. Suunnitelman nimeksi mietitään 2013 ”Lasten hyvinvointisuunnitelma” ja suunnitelman laatimiseen kutsuttaisiin mukaan useampia yhteistyötahoja kuten poliisi, tekninen toimi ja lastenpsykiatria. Näkyväksi tekemisessä käytetään apuna mm. lehdistöä.
2. Aloitteen tekemistä päättäjille pidettävästä työkonferenssista, jossa tavoitteena olisi lapsi- ja perhepalvelujen linjaus. Kehittämistä tarvittaisiin suostumuksessa tietojen vaihtoon ja työntekijöillä pitäisi olla tietoa lakien

vaikutuksista toisiinsa, mitkä ovat alisteisia millekin, tästä järjestettäisiin koulutus. Tuleville vanhemmille järjestetään vertaistukiryhmän pilotointi nuorille ja aikuisille päihdeongelmallisille ryhmän vetäminen tapahtuisi yhteistyössä kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa. Raumalla on jo koulutettuja vertaistukiryhmän vetäjiä ja heitä voitaisiin käyttää ryhmien vetäjinä.

3. Työntekijät ovat käytettävissä päättäjien suuntaan, he tuovat esille omaa työtään ja sen erikoispiirteitä. Kirkkovaltuuston informoiminen ehkäisevän työn tekemisestä. Seurakunnan edustaja lähtee mukaan Lanu-hankkeeseen kehittämään perhepalvelukeskusta.
4. Tiedonkulun lisäämistä matalan kynnyksen yhteydenotoilla ja yhteistyön tekemisessä. Toisten työn tunteminen ja kasvojen näkeminen madaltaa asiakasohjaamisen kynnystä. Näin myös asiakkaille tiedottaminen ja oikean palvelun pariin ohjaaminen helpottuu ja asioihin uskalletaan tarttua.

Ratkaisut esteisiin olivat monilta osin haastavia ja niihin konkreettisten kehittämissuunnitelmien tekeminen oli osalle ryhmistä vaikeaa. Omassa työssä vaikuttamisen mahdollisuudet koettiin rajallisiksi ja tämä vaikeutti kehittämisohjelmien suunnittelua. Toisten ryhmien aiheet olivat helpompia kuin toisten. Erityisesti esimiestason ratkaisut olivat mittavaa työtä vaativia ja laajoja. Ohjaajien oli haasteellisempaa miettiä ratkaisuja, sillä he kokivat, että omaan työn vaikuttamismahdollisuudet olivat vähäisempiä. Koostin toisen työkonferenssipäivän tuotokset ja lähetin ne osallistujille sähköpostitse (Liite 7).

6 KONKREETTISET TOIMENPITEET

Lähetin jokaiselle yhdyshenkilölle sähköpostitse kyselyn konkreettisten suunnitelmien toteuttamisesta. Kyselyssä kysyin ryhmän itse tekemien konkreettisten suunnitelmien toteutumisesta. Neljän ryhmän vastuuhenkilöitä oli yhteensä 11.

Vastauksia sain ensimmäisen kyselyn lähettämisen jälkeen 4 ja toisen kyselyn jälkeen vielä yhden lisää. Ryhmät joissa oli vain yksi tai kaksi vastuuhenkilöä vastasivat kaikki. Näitä ryhmiä oli kaksi. Kahdessa ryhmässä oli vastuuhenkilöinä koko ryhmä. Toisesta ryhmästä vastauksia tuli kaksi ja toisesta ryhmästä kukaan ei vastannut kyselyyn. Tämän ryhmän kehittämissuunnitelman laatiminen oli haasteellista ja oletan sen vaikuttaneen vastaamiseen. Vastauksia tuli kuitenkin neljästä ryhmästä kolmesta, joten vastausprosentti säilyy kohtuullisen hyvänä.

6.1 Ryhmä 1: kehittämissuunnitelman toteutuminen

Ryhmän konkreettisina kehittämissuunnitelmina olivat lastensuojelusuunnitelman päivittäminen näkyvästi ja tuloksen antaminen työntekijöille, päättäjille ja kuntalaisille. Suunnitelman nimen muuttaminen 2013 Lasten hyvinvointisuunnitelmaksi ja suunnitelman laatimiseen kutsuttaisiin mukaan useampia yhteistyötahoja kuten poliisi, tekninen toimi ja lastenpsykiatria. Näkyväksi tekemisessä käytetään apuna mm. lehdistöä.

Ryhmä valitsi työkonferenssissa kaksi vastuuhenkilöä, jotka molemmat vastasivat kyselyyn. Vastauksena oli, että ryhmä on tehnyt lastensuojelusuunnitelman vuositarkastuksen 27.4.2011 ja oleelliset muutokset / toteutumiset on annettu tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnalle kesäkuun kokouksessa. Muutokset on pyydetty antamaan tiedoksi myös kaupunginhallitukselle ja valtuustolle.

Syksyllä 2011 aiotaan päivittää tilasto-osio lastensuojelusuunnitelmasta, johon saadaan tilastot vuodelta 2009 ja 2010. Tätä tilastoa hyödynnetään hyvinvointistrategian valmistelussa.

6.2 Ryhmä 2: kehittämissuunnitelman toteutuminen

Ryhmän konkreettisina kehittämissuunnitelmina olivat aloitteen tekeminen päättäjille pidettävästä työkonferenssista, jossa tavoitteena olisi lapsi- ja perhepalvelujen linjaus. Kehittämistä tarvittaisiin suostumuksessa tietojen vaihtoon ja työntekijöillä

pitäisi olla tietoa lakien vaikutuksista toisiinsa, mitkä ovat alisteisia millekin. Aiheesta järjestettäisiin koulutus. Tuleville vanhemmille järjestetään vertaistukiryhmän pilotointi nuorille ja aikuisille päihdeongelmaisille. Ryhmän vetäminen tapahtuisi yhteistyössä kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa. Raumalla on jo koulutettuja vertaistukiryhmän vetäjiä ja heitä käytettäisiin ryhmien vetäjinä.

Ryhmä valitsi työkonferenssissa yhden vastuuhenkilön ja hän vastasi kyselyyn. Vastauksena oli, että suunnitellut asiat eivät ole menneet eteenpäin. Lakikoulutusasia on jäänyt unohduksiin. Vertaistukiryhmän järjestäminen on jäissä. Olemassa olevan hankkeen osalta ryhmän järjestämiseen ei ole resursseja, joten asia on jäänyt muiden asioiden jalkoihin. Vastaajan mielestä mikään ei kuitenkaan ole lopullista, vaan asioille voi vielä tulevaisuudessa tapahtua jotakin.

6.3 Ryhmä 3: kehittämissuunnitelman toteutuminen

Ryhmän konkreettisina kehittämissuunnitelmina olivat, että ryhmäläiset ovat käytettävissä päättäjien suuntaan, tuovat esille omaa työtään ja sen erikoispiirteitä. Kirkkovaltuuston informoiminen ehkäisevän työn tekemisestä. Lisäksi seurakunnan edustaja lähtee mukaan Lanu-hankkeeseen kehittämään perhepalvelukeskusta.

Ryhmä valitsi työkonferenssissa neljä vastuuhenkilöä, joista kaksi vastasi kyselyyn. Vastauksena oli, että puheterapeuttien työn esille tuomista on jatkettu. Tällä hetkellä alkamassa on puheterapian laatuprosessin rakentaminen. Puheterapeutit osallistuvat neuvolan seulontojen päivittämiseen. Rakenteilla on uusi lähettämisohje lapsi- ja aikuisasiakkaille. Pyrkimyksenä on Rauman puheterapian jatkuva kehittäminen monella saralla jonojen purkamisen ohella. Yhteistyötä vammaispalveluun yksittäisten asiakkaiden kohdalla tehdään edelleen. Tämän yhteistyön syventämiseen olisi toiveita.

Toisessa vastauksessa tuotiin esille, että seurakunnassa on menossa työnkuvien avaaminen ja työkonferenssin suunnitelmat ovat työn alla. Pyrkimyksenä on olla perhepalvelukeskuksen suunnittelussa mukana. Työkonferenssissa nousseet

suunnitelmat on tarkoitus viedä ensi vuoden toimintasuunnitelmaan ja sitä kautta kirkkovaltuustoon.

6.4 Ryhmä 4: kehittämissuunnitelman toteutuminen

Ryhmän konkreettisina kehittämissuunnitelmina olivat, tiedonkulun lisääminen matalan kynnyksen yhteydenotoilla ja yhteistyön tekemisessä. Toisten työn tunteminen ja kasvojen näkeminen madaltaa asiakasohjaamisen kynnystä. Näin myös asiakkaille tiedottaminen ja oikean palvelun pariin ohjaaminen helpottuu ja asioihin uskalletaan tarttua.

Kahdesta kysely kerrasta huolimatta kukaan ryhmäläisistä ei vastannut kysymyksiin. Mahdollisesti syksyn kiireet estivät vastaamisen. Ryhmä koki työkonferenssissa konkreettisten suunnitelmien tekemisen haasteelliseksi, sillä he kokivat mahdollisuuden vaikuttaa omaan työhönsä olevan rajallinen. Mahdollisesti tämä on yksi syy, miksi vastauksia ei tullut.

7 TULOKSET JA TUNNELMAT

Työkonferenssi kehittämismenetelmänä oli erittäin mielenkiintoinen ja olisin halukas tekemään sellaisia jatkossakin. Toinen tai useampi kerta toisi varmaan mukanaan myös enemmän itsevarmuutta. Nyt olen perehtynyt menetelmään kirjallisuuden kautta ja opetellut sen siten enkä ole saanut mahdollisuutta osallistua ennen omaa kehittämistehtävääni konkreettisesti työkonferenssiin. Toisella kerralla tietäisin jo miten menetelmä toimii ja osaisin varautua moniin asioihin paremmin. Ensimmäisen iltapäivän alustus oli mielestäni onnistunut. Koin saaneeni hyvän alustuksen aikaiseksi omalla esitelmälläni sekä erityisesti Tiina Ylä-Herrasen pitämä alustus ehkäisevästä lastensuojelusta helpotti osallistujia orientoitumaan kehittämiseen. Toisen iltapäivän alustukseen olisi pitänyt panostaa enemmän, sillä työkonferenssien välissä oli kulunut aikaa ja ihmisillä on työssä kiivas tahti. Toisella kerralla oli myös

osallistujina henkilöitä, jotka eivät olleet ensimmäisellä kerralla. Kertaus työkonferenssista olisi ollut paikallaan ja aikaa olisi pitänyt jättää enemmän edellisen iltapäivän tulosten kertaamiseen. Osallistujat lähtivät hyvin mukaan kehittämiseen, mutta parempi alustus olisi varmasti tuottanut vielä parempia tuloksia.

Jälkiviisaana mieltisin myös uudelleen toteutusajankohtaa. Ensimmäinen työkonferenssi-iltapäivä oli maaliskuussa. Tuolloin ihmiset eivät ole lomilla ja kesään on vielä matkaa. Toinen iltapäivä oli toukokuun puolenvälin jälkeen, jolloin monella on jo mielessä ennen kesää hoidettavat työt. Ennen kesälomia tehdyt konkreettiset suunnitelmat saattavat jäädä toteutumatta, sillä kesä nielee vuodesta ison osan. Jos suunnitelmat eivät ole riittävän selkeitä, niin niihin palaaminen syksyllä saattaa unohtua. Mikäli nyt järjestäisin työkonferenssin uudelleen, mieltisin ajankohdan siirtämistä syksyyn. Työkonferenssien väliin jäävän ajan pituus olisi uudelleen järjestettäessä todennäköisesti lyhyempi, jolloin osallistujilla olisi selkeästi muistissa viimeisin tapaaminen.

Ihanteellisinta mielestäni olisi toteuttaa työkonferenssi yhtenä päivänä. Tätä pidin kuitenkin mahdottomana järjestämässäni työkonferenssissa. Uskon, että osanottajamäärä olisi kärsinyt, mikäli osallistujien olisi pitänyt uhrata kokonainen työpäivä, vaikka aika kokonaisuudessaan oli nytkin yhden työpäivän mittainen. Uskon, että kokopäiväisenä järjestetty työkonferenssi saisi aikaan kokonaisvaltaisemman tuloksen. Tietysti yhtenä päivänä järjestettynä tulee mieleen, jaksaisivatko osallistujat keskittyä intensiivisesti kehittämiseen kokonaisen päivän ajan.

Oman rajallisuutensa kehittämistyöni tekemiseen antoi aikataulu, joka tuli työsuhteeni määräaikaaisuudesta Rauman kaupungilla. Kehittämistehtävän tekeminen toki on mahdollista muulloinkin kuin työsuhteen aikana, mutta miten mielekästä se on, onkin toinen juttu. Toisaalta tiedostin mahdollisen työpaikan vaihtumisen. Ja näin kohdallani kävikin. Toisen työyhteisön kehittäminen kuulumalla toiseen on erittäin haasteellista. Itse olen vaihtanut organisaatiota kehittämisen aikana ja opetellut täysin toisen tyyppisen työn. Tietoisena näistä mahdollisista tekijöistä olin kovin halukas saamaan kehittämistyöni hyvään vauhtiin ennen työpaikan vaihtumista.

Kahden oleellisen tason puuttuminen, päihde- ja vammaistyö, näkyivät molemmissa työkonferensseissa. Heidän asiantuntijuuttaan olisi tarvittu. Päihdetyön edustajan kanssa keskustelin puhelimesta ennen ensimmäistä työkonferenssia ja hän kertoi, että heiltä ollaan tulossa, mutta näin ei käynyt. Vammaispalvelun edustajan kanssa puhuin ensimmäisen työkonferenssin jälkeen, mutta valitettavasti sieltä ei ollut edustusta toisessakaan työkonferenssissa. Tämä saattaa johtua siitä, että kumpikaan taho ei ehkä miellä itseään ehkäisevää lastensuojelua tekemäksi tahoksi. Itse ajattelen, että päihdehuollossa olisi hyvä tiedostaa ehkäisevän lastensuojelun merkitys ja näin ollen huomioida lapset heti asiakaskontaktin synnyttyä. Vammaispalvelussa tehdään paljon työtä lasten kanssa ja mielestäni heidän työssään tulisi tunnistaa ehkäisevän lastensuojelun tarve.

Jälkikäteen ajateltuna mietin, olisiko konkreettisempiin tuloksiin päästy, mikäli kutsutut eivät olisi olleet niin monesta eri työyhteisöstä. Nyt käsitteiden selkiyttämiseen meni runsaasti aikaa. Olisiko esimerkiksi kahdelle työyhteisölle järjestetty työkonferenssi tuonut konkreettisempia kehittämis ehdotuksia? Toisaalta tuolloin yhteistyön ja toisten työn tunnettavuus eivät olisi toteutuneet. Ja toisaalta ryhmän, jossa oli useampi edustaja samasta työyhteisöstä, kehitysideat eivät olleet erityisen konkreettisia.

Työkonferenssissa tehdyt kehittämissuunnitelmat ovat mielestäni erinomaisia ideoita. Kyselyihin vastattiin hyvin, vaikka yhdestä ryhmästä kukaan ei vastannutkaan. Kahdessa ryhmässä oli kehittämissuunnitelmia viety eteenpäin, mutta yhdessä ryhmässä ei ollut viety sovittuja kehittämissuunnitelmia lainkaan eteenpäin ja neljännen ryhmän tilanteesta ei siis ole tietoa. Mistä se kertoo, että konkreettisten suunnitelmien eteenpäin vieminen ei kaikilta osin ole toteutunut? Onko työntekijöillä halua kehittyä? Mitä olisin voinut tehdä toisin, että kehittämissuunnitelmat olisivat päässeet parempaan alkuun? Itselleni jäi työkonferensseista vaikutelma, että osallistujat olivat innostuneesti mukana kehittämisessä ja hyviä ajatuksia syntyi paljon. Mikäli vielä jatkossa saan järjestää työkonferensseja, niin panostaisin enemmän siihen, miten konkreettiset kehittämissuunnitelmat saataisiin vietyä käytäntöön. Nyt olen miettinyt paljon, että minne konkreettiset

kehittämissuunnitelmat ovat juuttuneet. Johtuuko se siitä, ettei yksittäisellä työntekijällä ole mahdollisuutta vaikuttaa työnsä sisältöön? Voisiko johtotaso toimia niin, että yksittäinen työntekijä olisi innokkaampi kehittäjä? Auttaisiko vastuun jakaminen ja luottaminen tässä asiassa? Raumalla esimiestaso on mielestäni kehittämishaluista ja eteenpäin suuntautunutta ja sama vaikutelma syntyi myös työkonferensseissa.

Rauman kaupungissa ehkäisevä lastensuojelu ei ole systemaattista ja sitä tehdään tiedostamatta ja ilman asiaan kuuluvaa johtajuutta. Työn tekemistä ei saada näkyväksi ja siihen ei ole olemassa budjettia eikä sen tekemistä seurata. Työtä kyllä tehdään, mutta jokainen taho tekee sitä itsekseen ilman tietoista yhteistyötä. Ehkäisevä työ on kustannustehokasta, mutta tällä hetkellä ei kukaan ole osoittamassa päättäjille säästettyjä kustannuksia ja näin ollen ehkäisevään työhön ei ole määrärahoja eikä riittäviä resursseja. Hajautettuna ehkäisevän työn johtajuus vaikeuttaa toimintaa joka näkyy Raumalla. Yhteinen toimintakulttuuri ehkäisevän lastensuojelun osalta puuttuu Raumalta. Uudistunut lastensuojelulaki velvoittaa painopisteen pitämistä ehkäisevässä lastensuojelussa, mutta tämä ei ole kaikilta osin toteutunut Raumalla.

LÄHTEET

- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos tekeminen. Hamina: Akatiimi.
- Ekbom, S. 2010. Kallis syrjäytyminen. Talentia 9, 10-11.
- Heikkinen, H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) 1999. Siinä tutkija missä tekijä Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Juva: Atena kustannus.
- Kalliola, S. & Nakari, R. 2006. Vuorovaikutus ja dialogi oppimisen tiloina. Teoksessa H. Toiviainen & H. Hänninen (toim.) Rajanylitykset työssä Yhteistoiminnan ja oppimisen uudet mahdollisuudet. Juva: PS-Kustannus, 203-236.
- Kuntaliiton www-sivut. Viitattu 8.12.2010.
[http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/lapset/hankkeet/apsiarvi/Documents/Ehk%C3%A4isev%C3%A4n_lastensuojelun_j%C3%A4sennys_LapsiARVI_2009\[1\].pdf](http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/lapset/hankkeet/apsiarvi/Documents/Ehk%C3%A4isev%C3%A4n_lastensuojelun_j%C3%A4sennys_LapsiARVI_2009[1].pdf)
- Laulaja, P. 2011. Varhaista puuttumista vai varhaista leimaamista? Laadullinen tutkimus ehkäisevästä lastensuojelusta Helsingin Sanomien lastensuojelua koskevassa keskustelussa vuosina 2008-2010. Tampereen yliopisto.
- Lastensuojelulaki. 2007. L 13.4.2007/417 muutoksineen.
- Lehtonen, J.(toim.) 2004. Työkonferenssit Suomessa. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Linturi, H. 2003. Toimintatutkimus. Viitattu 19.7.2011.
<http://nexusdelfix.internetix.fi>
- Paavola, A., Honkavaa, P., Muuronen, K., Mäkinen, P., Tolonen, M. & Varsa, M. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.
- Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 28.12.2011.
<http://www.pori.fi/perusturva/sosiaalijaperhe/satakunnanlastensuojelunkehittamisyksikko/ehkaisevalastensuojelu.html>
- Rauman kaupungin lastensuojelun suunnitelma 2009-2012
- Rauman kaupungin www-sivut. Viitattu 28.12.2011. http://www.rauma.fi/sosiaali-ja_terveyspalvelut/Sosiaalipalvelut/Lapsiperheet/kotipalvelu.htm
- Sosiaaliportin www-sivut. Viitattu 8.12.2010.
<http://www.sosiaaliportti.fi/lastensuojelunkasikirja>
- Stakesin www-sivut. Viitattu 4.9.2011:
<http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/4700317C-DE2A-417E-B9F0-B263EFC0A18D/14341/LSKLyhtveto.pdf>

Tampereen kaupungin www-sivut. Viitattu 28.12.2011.

<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/ehkaiseva.html>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Hei

LIITE 1

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa ylempää korkeakoulututkintoa sosiaalialan koulutusohjelmassa. Opinnäytetyöni aiheena on Ehkäisevä lastensuojelu Raumalla. Tarkoituksena on kehittää ehkäisevää lastensuojelua yhdessä sitä tekevien kanssa. Alustavaa suunnitelmaa on tehty yhdessä aikuis- ja perhetyön päällikkö Saila Leinosen, lastensuojelutyön päällikkö Johanna Ylikosken, yliopettaja Pasi Kumpulaisen ja projektisuunnittelija Saija Tanhuanpään kanssa. Lisäksi osastonhoitaja Maritta Komminaho on ollut suunnittelemisessa mukana. Kehittäminen tapahtuu kevään aikana järjestettävissä kahdessa työkonferenssissa. Ensimmäinen kehittämisiltapäivä on 22.3.2011 ja toinen 17.5.2011, molemmat valtuustosalissa. Toivoisin, että Sinä pääsisit paikalle ja että keskustelte työyhteisössänne ketkä muut mahdollisesti pääsevät osallistumaan työkonferenssiin. Ilmoitathan minulle tulostasi 8.3.2011 mennessä. Tarkempaa postia vielä myöhemmin.

Ystävällisin terveisin

Tea Ojala

TEA OJALA
VS.SOSIAALITYÖNTEKIJÄ
RAUMAN TYÖVOIMAN PALVELUKESKUS
VALTAKATU 6
26100 RAUMA
PUHELIN 02-834 3561
GSM 044 793 3561



TYÖKONFERENSSI

22.3.2011 KLO 12-16

OHJELMA

EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN KEHITTÄMINEN RAUMALLA
KAUPUNGINTALON VALTUUSTOSALISSA

12.00- 12.15	Työkonferenssin avaus- Tea Ojala
12.15- 12.45	Ehkäisevä lastensuojelu- Tiina Ylä-Herranen, hankekoordinaattori, Länsi-Suomen Kaste-ohjelma, Remontti-hanke
12.45- 13.30	Ryhmätyö 1- Visio <ul style="list-style-type: none">Ehkäisevän lastensuojelun ihannetila Raumalla v. 2021
13.30- 14.00	Ryhmätyön purku
14.00- 14.30	Kahvi
14.30- 15.15	Ryhmätyö 2- Vision esteet <ul style="list-style-type: none">Mitä esteitä yhteistoiminnan ihannetilan toteuttamisessa kohdataan?
15.15	Ryhmätyön purku
16.00	Työkonferenssi päättyy

DEMOKRAATTINEN

DIALOGI-

tasavertainen

vuoropuhelu



Työkonferenssi toteutetaan demokraattisen ajattelutavan varassa

- Dialogi on ajatusten vaihtoa osanottajien välillä
- Kaikki, joita asia koskee, voivat osallistua keskusteluun
- Mahdollisuutta tulee aktiivisesti käyttää. Autetaan toisia omien käsitysten esittämisessä
- Kaikki osallistujat ovat tasa-arvoisia
- Työkokemus on kaikkien osanottajien osallistumisen perusta.
- Osanottajien kokemuksia pidetään oikeutettuina.
- On välttämätöntä, että kaikki ymmärtävät mistä on kyse.
- Kaikki aiheeseen liittyvät väitteet ovat oikeutettuja.
- Mielipiteet esitetään suullisesti, ei vain paperilla
- Hyväksytään, että muilla osanottajilla saattaa olla parempia perusteluja kuin hänellä itsellään.
- Jokaisen osanottajan työrooli, auktoriteetti tms. voidaan ottaa keskustelun kohteeksi.
- Osanottajien on siedettävä erilaisten mielipiteiden esiintymistä.
- Dialogin tulee tuottaa jatkuvasti sopimuksia, jotka voivat johtaa käytännön toimenpiteisiin.

TYÖKONFERENSSI

22.3.2011
Tea Ojala

TYÖKONFERENSSISTA

- Metodi tuli Suomeen 1980- luvun lopulla Ruotsin ja Norjan kautta
- Vaihdetään kokemuksia
- Käsitellään erilaisia näkemyksiä
- Luodaan uusia toimintamalleja
- Muodostuu neljästä ryhmätyöstä, joissa kokoonpanot muuttuvat systemaattisesti

22.3.2011

TYÖKONFERENSSI

- 22.3. käydään läpi kaksi ryhmätyötä ja 17.5. toiset kaksi
- Ensimmäisessä ryhmätyössä visioidaan
- Toisessa ryhmätyössä mietitään vision esteitä
- Kolmas ryhmätyö etsii ratkaisuja esteisiin
- Neljännessä ryhmätyössä luodaan toimintamalleja

22.3.2011

TYÖKONFERENSSI

DEMOKRAATTINEN DIALOGI

- Dialogi on ajatusten vaihtoa osannottajien välillä
- Kaikki, joita asia koskee, voivat osallistua keskusteluun
- Mahdollisuutta tulee aktiivisesti käyttää. Autetaan toisia omien käsitysten esittämisessä
- Kaikki osallistujat ovat tasa-arvoisia

22.3.2011

TYÖKONFERENSSI

- Työkokemus on kaikkien osanottajien osallistumisen perusta.
- Osanottajien kokemuksia pidetään oikeutettuina.
- On välttämätöntä, että kaikki ymmärtävät mistä on kyse.
- Kaikki aiheeseen liittyvät väitteet ovat oikeutettuja.
- Mielenpiteet esitetään suullisesti, ei vain paperilla

22.3.2011

TYÖKONFERENSSI

- Hyväksytään, että muilla osanottajilla saattaa olla parempia perusteluja kuin hänellä itsellään.
- Jokaisen osanottajan työrooli, auktoriteetti tms. voidaan ottaa keskustelun kohteeksi.
- Osanottajien on siedettävä erilaisten mielenpiteiden esiintymistä.
- Dialogin tulee tuottaa jatkuvasti sopimuksia, jotka voivat johtaa käytännön toimenpiteisiin.

22.3.2011

TYÖKONFERENSSI

Visiot vuodelle 2021 ja toteutumisen esteet

VISIOT VUODELLE 2021	ESTEET
Ryhmä 1 (2x th, psyk.sh ja kelto):	Ryhmä 1 (th, sos.tt., suunnittelija, kuty, projektipääll.)
Lastensuojelun tarve on vähentynyt	Yhteiskunnallinen tilanne
Resursseja on riittävästi: kodinhoitajia, psykiatrisia sairaanhoitajia (esim. perheissä synnytyksen jälkeistä masennusta hoitamaan), nopea pääsy psykiatrisen osaajan vastaanotolle	Varojen kohdentaminen, riittämättömät määrärahat, kilpailu resursseista (tulevaisuudessa vanhustenhuolto vie resursseja)
Tieto vanhemman psyykkisestä sairaudesta, alkoholismista tai pitkäaikaissairaudesta varhaiskasvatukseen ja kouluun	Tiedonkulku ja vaitiolovelvollisuus sosiaalityön ja terveydenhuollon välillä
Kaupungin jakaminen alueisiin => yhteistyö eri toimijoiden kesken	Aluejako on kallis ja hankala toteuttaa, asiakkaat muuttavat
Yhteinen tietojärjestelmä, matalat yhteydenotot	
SOTE	
Ryhmä 2 (5 x sos.tt.)	Ryhmä 2 (th, sos.tt., erikoislääkäri, kuty ja diakonissa)
Toimivat peruspalvelut, riittävät erityispalvelut, toimiva konsultaatio, apua tarjotaan silloin kun siihen on tarvetta, aina mahdollisuus tavoittaa auttaja kun on avun tarvetta	Samanaikainen taloudellinen satsaus sekä perus- että erityispalveluihin, päättäjät eivät uskalla tehdä rohkeita päätöksiä
Perhe on osallisena, lapsen asioista puhutaan ainoastaan perheen läsnäollessa	Kannustinloukut, asiakkaat laskevat milloin työnteke kannattaa
Toimiva yhteistyö kaikkien kanssa, perhe, eri viranomaiset, kolmas sektori	tietosuojalaki, vaitiolovelvollisuus (suojeleeko laki ihmistä avun saamiselta?)
Tukea ja apua annetaan varhain, jolloin	Ongelmat tunnistetaan, mutta käytännön tekijät

ongelmat eivät kasva isoiksi	puuttuvat
Kaikki viranomaiset ovat mieltäneet ehkäisevän lastensuojelun omaksi työksensä	Rutiinitöiden lisäksi ei ehditä paneutumaan tilanteeseen
Yhteisöllisyys, koko kaupunki/kortteli mukana lasten asioissa	Asenneongelma ja tietämättömyys, ”ei kuulu mulle” –asenne
Tehdään pyyntöjä lastensuojelutarpeen selvittämiseksi asiakaslähtöisesti	
Kaikilla lapsilla on mahdollisuus harrastaa varallisuudesta riippumatta	
Lastensuojeluilmoituksen nimi on muuttunut	
Ryhmä 3 (2x päällikkö, suunnittelija, erikoislääkäri ja projektipäällikkö)	Ryhmä 3 (kelto, 2x sos.tt., päällikkö, perhetyöntekijä)
Peruspalvelut ovat toimivat, tekijöitä on tarpeeksi => yksilöllinen työote, kohtaaminen ja pienet ryhmät	Rahoituksen riittämättömyys
Tiukat salassapitosäädökset eivät estä kokonaistilanteen näkemistä, yhteinen tietojärjestelmä	Yhteisen tietojärjestelmän puute
Yhteistyö on sujuvaa, yhteiset asiakaskohtaiset suunnitelmat	Salassapito, riittämättömät henkilöstöresurssit
Perhepalvelukeskukset toimivat, riittävästi matalan kynnyksen palveluja koteihin, kouluihin ja päivähoitoon, perhetyöntekijöitä, aluetupia vähintään yksi, luotettava nettikanava vanhempien käyttöön, avoin varhaiskasvatus, vammaistyön kuntoutusohjaus, koulupsykologit, lastenvalvojat, erityislu	Yhteiset toimitilat, ei löydetä yhteistä arvopohjaa, taistelu omistajuudesta, johtaminen ja organisaation joustamattomuus
Konsultaatio päihde- ja mielenterveyspalveluihin mahdollinen	
Kaupungin sivuilla linkki lapsiperhepalveluihin ”nyplästyyn ja knypylät”	

Ryhmä 4 (2 x kuty, 2x diakonissa ja perhetyöntekijä)	Ryhmä 4 (psyk.sh., sos.tt., päällikkö, siakonissa ja puheterapeutti)
Ehkäisevässä perhetyössä on enemmän resursseja mm. psyk.sh., lähihoitajia ja perinteisiä kodinhoitajia	Päätäjillä ei ole riittävästi arkitietoa, rahan riittämättömyys, poliitikkoja säästetään tiedolta
Lapsiperheiden kotipalvelun kynnys on matalampi	Perheet asenteellisia, tuen vastaanottaminen vaikeaa
Terveystarkastukset on laajennettu ala- ja yläkouluikäisille esim. perheneuvolassa, jossa perhetilanne katsotaan kokonaisvaltaisesti	
Alakouluissa on sosiaalialan osaamista	Tarvitaanko alakouluissa sosiaalialan osaamista
Mahdollisuus tukiperheeseen myös ilman ls-asiakkuutta, tukihenkilön tai –perheen mahdollisuus lapsille ja vanhemmille	Kouluttaminen: tukihenkilöiden löytäminen ja koordinointi
Perhevalmennus on laajentunut ja ”pakollistunut” ja siihen on sisällytetty arvokasvatus	Pakottaminen ei ole motivoiva
Päivähoito on mahdollista saada ilman tukien menetystä, vaikkei olisi ls-asiakkuutta	Kehitysvammadiagnoosi saadaan liian myöhään
Äitiysneuvolasta tehdään kaksi kotikäyntiä, joissa työparina th ja sos.tt. jolloin tilanne kartoitetaan ja esitellään palvelut	
Vanhemmuutta tuetaan, päihdehuolto ja psykiatria toimivat	Lapsen näkeminen aikuisen ääneltä
Nuorisotilat joissa voi olla myös klo 21 jälkeen	
Tk:ssa lisäresursseja psyk.sh:ssa	
Avoimessa varhaiskasvatuksessa on enemmän paikkoja	
Puututaan varhain ja otetaan puheeksi	



TYÖKONFERENSSI

17.5.2011 KLO 12-16

OHJELMA

EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUN KEHITTÄMINEN RAUMALLA
KAUPUNGINTALON VALTUUSTOSALISSA

12.00- 12.45	Ryhmätyö 3- Ratkaisut esteisiin
	<ul style="list-style-type: none">• Yhteistoiminnan esteiden poistaminen
12.45- 13.30	Ryhmätyön purku
13.30- 14.00	Kahvi
14.00- 14.45	Ryhmätyö 4- Kehittämisohjelmät
	<ul style="list-style-type: none">• Konkreettiset suunnitelmat yhteistoiminnan kehittämiseksi
14.45- 15.30	Ryhmätyön purku
15.30- 16.00	Vaiheistus & vastuutus
16.00	Työkonferenssi päättyy

<p>RATKAISUT ESTEISIIN</p>	<p>KONKREETTISET SUUNNITELMAT YHTEISTOIMINNEN KEHITTÄMISEKSI</p>
<p>Ryhmä 1 (Sos.tt., kuty, th, perhetyöntekijä, ohjaaja, projektisuunnittelija)</p>	<p>Ryhmä 1 Esimiestaso (4x päällikkö, suunnittelija, esimies) (vastuuhenkilöt Pirjo Koskinen ja Johanna Ylikoski)</p>
<p>Päättäjille tietoa taloudellisista säästöistä joita ehkäisevällä työllä saadaan aikaan. Päättäjät kuitenkin arvioivat asioita rahassa.</p>	<p>Lastensuojelun suunnitelman päivittäminen <u>näkyvästi</u>. Tuotos työntekijöille, kuntalaisille ja päättäjille. Päivittämiseen ollut nyt heikko osallistuvuus. 2013 suunnitelman nimen miettiminen Lasten hyvinvointisuunnitelmaksi. Tämä mahdollistaisi useamman yhteistyötahon mukaan tulon, nyt puuttuvat mm. poliisi ja tekninen toimi, lastenpsykiatria.</p>
<p>Ehkäisevän työn kohdentaminen oikea-aikaiseksi.</p>	<p>Suunnitelma monelta osin ehkäisevää lastensuojelua, mukana opetustoimi, päivähoito ja nuorisotoimi</p>
<p>Työntekijöillä tulisi olla tieto kentän tilanteesta ja tietoa tulisi viedä päättäjille. Nyt tiedonkulussa liikaa porrastusta eikä aina tulla kuulluksi. Osallisuus tiedon eteenpäin viemisessä. Työhyvinvointikyselyyn osio, jossa työntekijät voisivat kertoa omaan työhön liittyvistä asioista eteenpäin.</p>	<p>Suunnitelman näkyväksi tekeminen esim. lehdistön välityksellä</p>
<p>Ryhmä 2 (Puheterapeutti, diakonissa, kuty, th)</p>	<p>Ryhmä 2 Aikuissosiaalityö(2x sos.tt. projektisuunnittelija, sos.ohj.) (vastuuhenkilö Tuula Karmisto)</p>
<p>Päättäjille työkonferenssi, jossa he tutustuvat</p>	<p>Aloite työkonferenssista päättäjille: tavoitteena</p>

aiheeseen, saavat lisää tietoa ja heille esitettäisiin laskelmia ehkäisevän työn kustannustehokkuudesta.	lapsi- ja perhepalveluiden linjaus
Enemmän verkostopalavereista, joissa asiakas läsnä sekä kolmas sektori. Kokoonpano suunniteltaisiin yhdessä asiakkaan kanssa => asiakas kokee aidosti oman tilanteensa olevan merkityksellinen	Suostumus tietojen vaihtoon versus alisteiset lait (esim. lastensuojelulaki, terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki) Yhteinen koulutus salassapitoasioista
Yhtenäinen tietojenvaihtosuostumus-kaavake, jonka lakimies tarkastaa. Koulutusta tietosuojalain tulkinnasta.	
Vertaisryhmät ja perhekoulut, joissa vetäjiä eri organisaatioista.	Tuleville vanhemmille 2012- hankkeen kautta vertaistukiryhmän pilotointi nuorille ja aikuisille päihdeongelmallisille aikuissosiaalityön toimintana- vetäjinä sekaryhmä (kunta, srk, ja kolmas sektori yhteistyössä) Eeva Viertola ja Pia Erakeella koulutusta ja mahdollisuuksia olla mukana. Raumalla jo koulutettuja vertaisryhmän vetäjiä Walkers- päättäjien linjaus Terveystiedon lisääminen
Työntekijöillä tulisi olla lupa priorisoida sisällöt rutiinien edelle, sillä joskus satsaus yhteen perheeseen kannattaa.	
Asenneongelmat ehkäisevän työn työntekijöiden keskuudessa.	
RYHMÄ 3 (2xpäällikkö, esimies, sos.ohj.)	RYHMÄ 3 Terveys- ja sielunhoito (2xth, puheterapeutti, diakonissa) (seuranta yhteisvastuullisesti)
Tiedottaminen päättäjille: ehkäisevä työ maksaa 400€/v kun taas laitossijoitus maksaa 80000€/v- kumpaa päättäjät haluavat?	Olla käytettävissä päättäjien suuntaan

Enemmän keskustelua ratkaisusta palveluiden tuottamiseksi kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa Suunnitelmallisuus palveluiden toteuttamiseksi	
Valtakunnallinen vastuutyö Lainsäädäntö	
Koordinaatio, johtaminen - määriteltävä selkeästi Perustehtävien määrittely Uusi toimintamalli on luotavissa – tuki lapsen kehitysympäristöön	Oman työn ja sen erityispiirteiden esille tuominen Informaatio myös kirkkovaltuustolle, että seurakunta on mukana kaupungin ennaltaehkäisevässä työssä
Perhepalvelukeskusta luotaessa tulee perustehtävä määritellä tarkasti etukäteen, yhteinen arvopohja tulee luoda yhdessä – mitä sen tulee olla? Median käyttö tiedottamisessa – valtuuston tulee tietää mitä ollaan kehittämässä Lasten ja nuorten asioissa medianäkyvyys heikko	Seurakunnan edustaja mukana Lanu – hankkeessa
RYHMÄ 4 (Suunnittelija, päällikkö, sos.tt. perhetyöntekijä)	RYHMÄ 4 Sosiaaliohjaus (2x perhetyöntekijä, 2x kuty, ohjaaja) (seuranta yhteisvastuullisesti)
Lähehtävän tahon toiminta lähettämistilanteessa on merkityksellinen perheen asenteisiin nähden	Tiedonkulku – matala kynnys yhteydenotoissa ja yhteistyön tekemisessä Toisten työn tunteminen, kasvojen näkeminen => asiakasohjaus helpompaa Asiakkaille tiedottaminen ja oikean palvelun pariin ohjaaminen helpottuu Uskalletaan tarttua asiaan - varataan aika asiakkaalle erityisesti asiakkuuden alussa, jolloin asiakas ei siihen välttämättä itse kykene

Ilmaisen päivähoiton voisi saada erilaisin kriteerein, ei pelkästään kehitysvamma diagnoosilla, joka nyt tulee liian myöhään – kuntouttava päivähoito Avoimen päiväkodin käyttö	Ohjataan eteenpäin, mikäli huoli perheestä – ei odoteta tilanteen kriisiytymistä Välineiden puuttuminen
Aikuisen luonnollisen verkoston huomioon ottaminen – nähdään perhe kokonaisuutena, ei vain viranomaisverkostona Työmenetelmien kehittäminen	Toisen ammattitaidon ja arvion kunnioittaminen => tarttuminen